

voedsel en waren autoriteit

Draaiboek Scrapie

Afdeling Incidentmanagement, Meldkamer en Dierziektebestrijding

januari 2009

versie 6.4

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Algemeen	2
H 1.1 Inleiding.....	2
H 1.2 Wettelijk kader	4
H 1.3 Leeswijzer	5
H 1.4 Globaal processchema scrapie.....	6
H 1.5 Wijzigingen	8
Hoofdstuk 2 Scrapie	10
H 2.1 Inleiding.....	10
H 2.2 Infectieroute en symptomen.....	12
H 2.3 Diagnostiek en diagnose	13
Hoofdstuk 3 Maatregelen mogelijk besmet bedrijf	15
H 3.1 Inleiding.....	15
H 3.2 Opstarten traject mogelijk besmet bedrijf	16
H 3.3 Uitvoeren maatregelen slachthuis	17
H 3.4 Uitvoeren traceringsbezoeken.....	18
H 3.5 Evalueren traceringsbezoeken.....	20
H 3.6 Onder toezicht stellen bedrijven	22
Hoofdstuk 4 Maatregelen besmet bedrijf	24
H 4.1 Inleiding.....	24
H 4.2 Uitvoeren maatregelen eigenaar	24
H 4.3 Uitvoeren maatregelen VWA	26
H 4.4 Afvoeren dieren (inclusief uitstelmogelijkheden)	30
H 4.5 Specifieke maatregelen geitenbedrijf	36
H 4.6 Uitvoeren controlebezoeken (inclusief sanctioneren)	37
Hoofdstuk 5 Opheffen ondertoezichtstelling	39
H 5.1 Inleiding.....	39
H 5.2 Opheffen ondertoezichtstelling.....	39
Bijlagen	40
Bijlage I Lijst met afkortingen.....	40
Bijlage II Beslisdiagram Toekennen bestemming dieren op basis van genotype.....	41
Bijlage III Overzicht werkinstructies en formulieren.....	42

Hoofdstuk 1 Algemeen

H 1.1 Inleiding

De wettelijke basis inzake de preventie, bestrijding en uitroeiing van bepaalde overdraagbare spongiforme encefalopathieën (TSE), waaronder scrapie, wordt beschreven in de Europese Verordening 999/2001/EG. Dit draaiboek scrapie geeft aan de hand van deze wettelijke basis aan, welke maatregelen er moeten worden genomen indien scrapie wordt geconstateerd.

Expliciet dient hierbij te worden aangegeven dat hier, wanneer gesproken wordt over een TSE of scrapie positief dier, geen oorzakelijk verband met BSE is aangetoond zoals aangegeven volgens de EU criteria. Indien dit wel het geval is, dan gelden meer specifieke maatregelen volgens Verordening 260/2003 EG, welke is geïmplementeerd in de TSE Verordening 999/2001.

De maatregelen die worden genomen op onder toezicht gestelde bedrijven, richten zich op het zo spoedig mogelijk bereiken van een scrapie vrij status van het bedrijf. De periode onder toezicht van twee jaar gaat in als alle gevoelige fokdieren van de besmette veestapel zijn afgevoerd. De ondertoezichtstelling wordt opgeheven als de bedrijfsadministratie tijdens de controlebezoeken en de afsluitende administratieve controle geen onregelmatigheden vertoont en er geen positieve gevallen van scrapie meer zijn geconstateerd.

1.1.1 Ontwikkeling draaiboek

In 2003 werd een ingrijpende wijziging doorgevoerd in het draaiboek scrapie (versie 6.0). Deze versie van het bestrijdingsdraaiboek was de eerste die in overeenstemming was met de uitvoeringsvoorschriften van de Europese Verordening (EG) 260/2003 die per 1 oktober 2003 van kracht werd. In de daaropvolgende draaiboeken (versie 6.1 t/m 6.3) werden er nog diverse wijzigingen doorgevoerd. In de laatste versie (versie 6.3, december 2004) is naast een inhoudelijke aanpassing ook de structuur en opbouw van het draaiboek veranderd, waardoor het draaiboek een meer chronologische opbouw kreeg. Er is voor gekozen deze versie van het draaiboek een meer vereenvoudigde opbouw te geven, waardoor het leesbaarder wordt. De detailprocessen zijn tevens weggelaten.

Na het uitkomen van de laatste versie in 2004, is de TSE Verordening nog een aantal keren gewijzigd. Het Scrapie draaiboek is hierop voortdurend aangepast door het publiceren van wijzigingsdocumenten via het internet en intranet. In dit draaiboek (versie 6.4) zijn deze wijzigingsdocumenten en de meeste recente wijzigingen opgenomen.*

LNV wil het in de toekomst mogelijk maken ook gevoelige dieren afkomstig van scrapie besmette bedrijven te slachten voor humane consumptie. Deze wijziging werd halverwege juni 2008 in nieuwe EU regelgeving gepubliceerd (Verordening 746/2008/EG), maar is op een later tijdstip (eind oktober 2008) weer opgeschort door het Europese Hof. In afwachting van goedkeuring op dit punt door de betrokken partijen, zullen gevoelige dieren vooralsnog uitsluitend mogen worden afgevoerd voor destructie, zoals wordt beschreven in dit draaiboek. Zodra deze mogelijkheid alsnog wordt opgenomen in de regelgeving, zal een wijziging op het draaiboek worden gepubliceerd.

1.1.2 Indeling draaiboek

Het draaiboek bestaat uit twee delen, te weten: de tekstgedeelten (Hoofdstukken) inclusief het globale processchema scrapie en de Bijlagen. De tekstgedeelten en het processchema beschrijven het verloop van de afhandeling van een scrapie besmetting algemeen (bij schapen en geiten) en de maatregelen die hieraan zijn verbonden. De specifiek te nemen maatregelen en werkzaamheden bij een positief geitenbedrijf zijn in een apart hoofdstuk opgenomen. Om het beheer van het draaiboek te vereenvoudigen hebben naast het draaiboek ook de genoemde IMD werkinstructies en IMD formulieren een versienummer.

* Voor een meer gedetailleerde beschrijving van de wijzigingen in de loop der jaren en met name van de wijzigingen van dit draaiboek (versie 6.4) ten opzichte van de laatste versie (versie 6.3), zie paragraaf 1.5.

1.1.3 Aannames

Op basis van de Europese regelgeving, is indertijd tussen de overheid en verschillende instanties uit het bedrijfsleven een nationale aanpak van scrapie bestrijding bepaald. Hier ligt een aantal aannames met betrekking tot de genotypering aan ten grondslag.

Via bloedtesten is het mogelijk om een onderscheid te maken tussen verschillende eiwitten in het bloed. Hierbij is gebleken dat de gevoeligheid van een dier voor klassieke scrapie in zijn genetische structuur verankerd is.

1. Indien hierna gesproken wordt over ongevoelige dieren, is er sprake van dieren die aangetoond hebben een allel-structuur ARR/ARR te hebben.
2. Een halfgevoelig dier heeft een allel-structuur ARR/XXX (met uitzondering van ARR/VRQ).
3. De dieren zonder ARR-allel of mét VRQ-allel worden geacht gevoelig voor klassieke scrapie te zijn.

Bij geiten wordt een dergelijk onderscheid (nog) niet gemaakt. Alle geiten worden daarom geacht gevoelig te zijn. Binnen de Europese Unie wordt momenteel toegepast onderzoek gedaan naar erfelijke (on-)gevoeligheid bij geiten. De Europese Commissie heeft aangekondigd om zo snel mogelijk te komen met voorstellen rondom erfelijke gevoeligheid bij geiten en de bestrijdingsvoorschriften.

De Europese Gemeenschap heeft de mogelijkheid gecreëerd om de regels voor het ruimen binnen de groep kwetsbare rassen en rassen waar slechts weinig ARR-allelen voorkomen te versoepelen. Het voorgaande betekent dat de eigenaar in een aantal gevallen uitstel van ruiming aan kan vragen.

H 1.2 Wettelijk kader

1.2.1 Inleiding

Het wettelijk kader van de dierziektebestrijding wordt bepaald door Europese wetgeving (richtlijnen, verordeningen en beschikkingen) en Nationale wetgeving (Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, besluiten en regelingen).

1.2.2 Europese wetgeving

- Verordening 999/2001/EG houdende vaststelling van voorschriften inzake preventie, bestrijding en uitroeiing van bepaalde overdraagbare spongiforme encefalopathieën
- Beschikking 2002/1003 minimumeisen onderzoek naar prioneiwitgenotypes
- Beschikking 2003/100 minimumeisen fokprogramma ter verkrijging van resistentie tegen scrapie
- Verordening 21/2004 I tot vaststelling van een identificatie- en registratieregeling voor schapen en geiten en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1782/2003 en de Richtlijnen 92/102/EEG en 64/432/EEG

1.2.3 Nationale wetgeving

- Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (GWWD): artikel 15 en artikel 24
- Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoonosen en TSE's
- Besluit verdachte dieren: artikel 2
- Regeling identificatie en registratie van dieren (gebaseerd op richtlijn 92/102/EG)
- Besluit identificatie en registratie van dieren
- Regeling erkenning en aanwijzing veterinaire laboratoria

H 1.3 Leeswijzer

1.3.1 Inleiding

Het draaiboek bestaat, zoals reeds in de inleiding aangegeven uit twee delen: tekstgedeelten (hoofdstukken) inclusief het globale processchema (GPS) en de Bijlagen (I, II en III).

1.3.2 Tekstgedeelten inclusief GPS

De tekstgedeelten beschrijven het verloop van de afhandeling van een scrapie besmetting en de maatregelen die hieraan zijn verbonden. Het draaiboek scrapie bestaat uit vijf Hoofdstukken.

Globale processchema

Het GPS geeft in één oogopslag de samenhang van de uit te voeren werkzaamheden weer. Het draaiboek scrapie heeft één processchema: het GPS scrapie. In een GPS kan je zien welke processen in de hoofdstukken worden uitgevoerd en in welke volgorde. Het GPS kan worden gezien als een schematische samenvatting van de hoofdstukken.

Het GPS bestaat uit een schema (flowchart) en een bijbehorende instructietekst in een tabel. Het schema geeft de samenhang tussen de processen weer. Voor de volgorde waarin processen worden uitgevoerd wordt het schema altijd van boven naar beneden via de lijn gevolgd. De lijn kan eventueel teruggaan naar een vorig proces als deze opnieuw wordt gestart. In het globaal processchema kunnen drie symbolen voorkomen:

	Dit symbool staat voor een activiteit.
	Dit symbool wordt gebruikt als de activiteit de start of het einde van een globaal proces aangeeft. Eén proces kan op meerdere manieren eindigen.
	Dit symbool wordt gebruikt om een keuze aan te geven. Het betekent dat afhankelijk van een keuze in de voorgaande activiteit verschillende richtingen op kan worden gegaan.

1.3.3 Bijlagen (I, II en III)

I. Lijst met afkortingen

In deze lijst worden alle afkortingen die zijn gebruikt in het draaiboek Scrapie uitgeschreven en/ of toegelicht.

II. Beslisdiagram

In dit schema wordt het wel of niet genotyperen van de (fok)dieren in een besmette kudde en de mogelijke bestemming van deze gevoelige, halfgevoelige of ongevoelige dieren weergegeven.

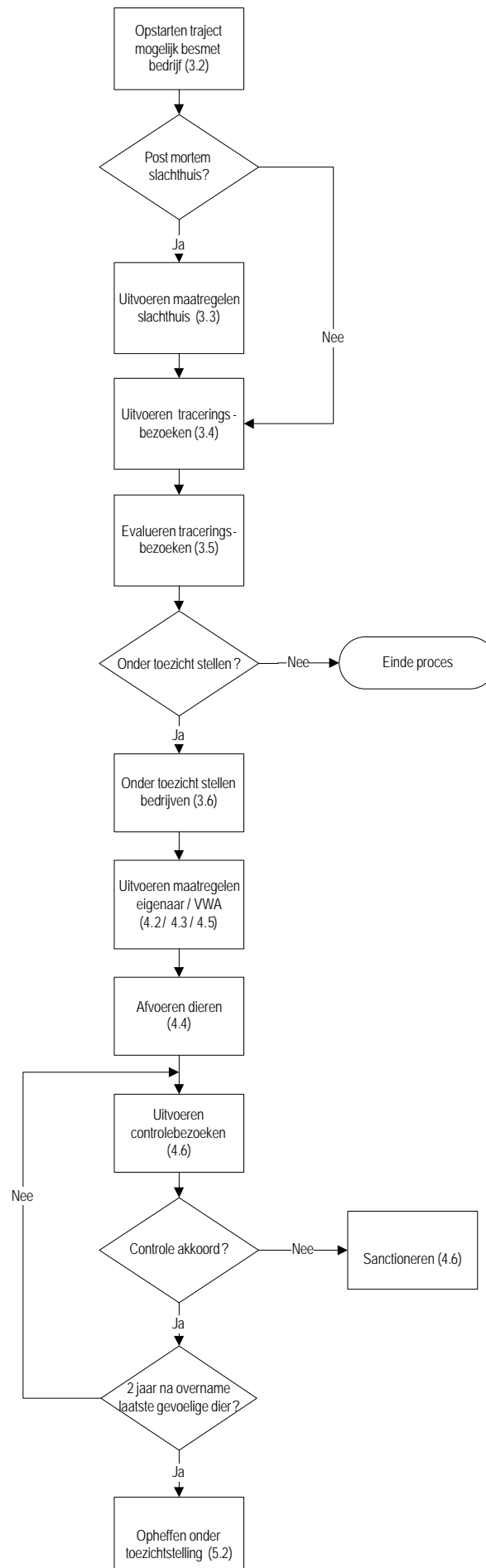
III. Werkinstructies en formulieren

Een werkinstructie of formulier dat wordt uitgebracht door de afdeling IMD heeft een naam, een code en een versienummer. De naam geeft het onderwerp van het document weer. De code begint altijd met een drie- of vierletter combinatie die aangeeft van welk draaiboek het document een onderdeel is. Vervolgens wordt met een drieletter combinatie aangegeven om wat voor soort document het gaat. Daarna volgt het documentnummer, welke bestaat uit vier cijfers. Onder aan het document wordt het versienummer genoemd. Dit versienummer correspondeert bij het uitkomen van het draaiboek met het versienummer van het betreffende draaiboek. Echter deze versie kan veranderen als het document wordt aangepast, maar het bijbehorende draaiboek niet.

De volgende lettercoderingen worden in dit draaiboek gebruikt: SCR = scrapie, VERD = verdenkingen, PRO = protocol (werkinstructie), FOR = formulier. Voorbeeld "Werkinstructie bedrijfsbezoeken scrapie" (SCR PRO 1168), versie 6.4.

Naast de werkinstructies en formulieren van de afdeling IMD, worden er tijdens de bedrijfsbezoeken soms ook algemene VWA doordrukformulieren en stickers gebruikt. Deze formulieren hebben een code die bestaat uit zes cijfers. Ze worden gedrukt bij een daartoe aangewezen drukker en zijn via het regiokantoor te verkrijgen.

H 1.4 Globaal processchema scrapie

Globale procesbeschrijving scrapie

Detailproces	Beschrijving
Opstarten traject mogelijk besmet bedrijf	Nadat ten gevolge van een positieve snelle test een bedrijf verdacht is verklaard, wordt het voorbereiden van de traceringsbezoeken in gang gezet.
Post mortem slachthuis?	
Uitvoeren maatregelen slachthuis	Op het slachthuis worden door de VWA-dierenarts de noodzakelijke maatregelen getroffen. Het apart gehouden dier wordt met uitzondering van de kop onder toezicht ter destructie bestempeld en de gegevens betreffende het dier (oornummers en vervoersdocumenten) worden verzameld en doorgegeven aan het VWA Incident - en Crisiscentrum (VIC).
Uitvoeren traceringsbezoeken	Nadat een traceringsteam is samengesteld, volgen één of meerdere traceringsbezoeken. Tijdens dit bezoek vindt een klinische inspectie, een administratieve controle en de tracering plaats.
Evalueren traceringsbezoeken	Aan de hand van de traceringsverslagen en de uitslag van het Nationaal Referentie Laboratorium (NRL) wordt een traceringsrapport opgemaakt door de Chef Veterinair. Op basis hiervan wordt beslist welke bedrijven voor 2 jaar onder toezicht worden gesteld. Het VIC stuurt de bedrijven hiervan bericht.
Onder toezicht stellen?	
Einde proces	
Onder toezicht stellen bedrijven	De Chef Veterinair zorgt voor het opstellen en de verzending van de door de daartoe gemandateerde VWA-ambtenaar ondertekende besmetbrief met vermelding van de ondertoezichtstelling naar de eigenaar en alle betrokken partijen.
Uitvoeren maatregelen eigenaar / VWA	De eigenaar zorgt voor het identificeren van alle gevoelige dieren op het bedrijf. Tevens houdt hij een bedrijfsadministratie bij en meldt gestorven dieren bij het VIC. De VWA gaat het bedrijf inventariseren, indien nodig de (fok)dieren genotyperen en taxeren. De uitslagen van de genotypering worden meegedeeld aan de eigenaar. Voor een geitenbedrijf gelden een aantal specifieke maatregelen (zoals reiniging/ontsmetting en herbevolking). Deze worden in een apart hoofdstuk beschreven.
Afvoeren dieren	Op het te onderzoeken bedrijf worden alleen de gevoelige dieren binnen 5 dagen na taxatie levend afgevoerd voor destructie. Er kan een reden tot uitstel van afvoer bestaan. Tijdens de periode van toezicht kunnen, onder bepaalde voorwaarden ook halfgevoelige en ongevoelige dieren van het bedrijf worden afgevoerd. Op een bedrijf met zowel schapen als geiten dienen alle geiten afgevoerd te worden, tenzij uitstel is verleend of het een volledig gescheiden koppel betreft. Zie de Beslisdiagram "Toekennen bestemming dieren op basis van genotype" in Bijlage II. NB als de TSE Verordening in de toekomst wordt gewijzigd, zal het mogelijk worden om ook de gevoelige dieren af te voeren voor de slacht.
Uitvoeren controlebezoeken	Vanaf het moment dat op het bedrijf geen gevoelige dieren meer aanwezig zijn, gaat de toezichttermijn met de opgelegde beperkingen van 2 jaar in. Gedurende deze 2 jaar zal het bedrijf in principe 4 keer per jaar bezocht worden. Indien een bedrijf de scrapie vrijstatus heeft (alle schapen genotype ARR/ARR), wordt de frequentie van de controlebezoeken teruggebracht tot 2 keer per jaar. Voorafgaande aan de controlebezoeken vindt op het VIC een administratieve controle plaats van de I&R (stal)lijst. Op het bedrijf vindt een klinische inspectie en een administratieve controle plaats.
Controle akkoord?	
Sanctioneren	Indien de eigenaar zich niet houdt aan de aangegeven beperkingen wordt hiervan melding gemaakt bij de AID. Eén van de maatregelen kan zijn verlenging van de termijn van ondertoezichtstelling.
Twee jaar na overname laatste gevoelige fokdier?	
Opheffen ondertoezicht - stelling	Opheffing van de ondertoezichtstelling vindt plaats 2 jaar na afvoer van alle gevoelige dieren op het bedrijf en indien de afsluitende administratieve en klinische controle geen onregelmatigheden aantoot.

H 1.5 Wijzigingen

1.5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de wijzigingen ten opzichte van de laatste en eerder gepubliceerde versies toegelicht. Genoemde wijzigingen zijn reeds als aanvulling op het draaiboek Scrapie gepubliceerd op het internet en intranet (zie datum tussen haakjes). De wijzigingen staan in dit hoofdstuk in chronologische volgorde van invoering. Het is een historisch overzicht, waarbij het kan zijn dat de genoemde wijziging inmiddels al niet meer geldt.

1.5.2 Wijzigingen ten opzichte van laatste versie 6.3

Testen van dieren (per 1 oktober 2005)

Indien op een besmet bedrijf alle rammen ongevoelig (ARR/ARR) zijn en bij de fokooien geen VRQ-allel aanwezig is, dan hoeven de foklammeren afkomstig van die ouderdieren niet gegenotypeerd te worden (zijn allen minstens halfgevoelig, zonder VRQ-allel). Echter indien één van de ouderdieren niet voldoet aan de gestelde eisen, dan dienen de foklammeren alsnog gegenotypeerd te worden door de houder. De VWA voert uitsluitend een genotypering uit op de fokooien en fokrammen.

Slachtlammeren van besmette bedrijven hoeven niet gegenotypeerd te worden indien uitsluitend gefokt is met ongevoelige rammen en de ooien niet getest zijn. Deze slachtlammeren mogen niet worden afgevoerd naar een ander bedrijf, om ze daar verder af te laten mesten. Wil de eigenaar toch lammeren aanhouden voor de fok (of anderszins doorverkopen) dan dient hij ze alsnog te laten genotyperen.

Wel of geen (uitstel van) ruiming (per 1 oktober 2005):

Voor hoogdrachtige ooien met een VRQ-allel wordt geen uitstel van ruiming verleend tot na het aflammeren. Dit met het oog op besmettingsgevaar tijdens de partus. Deze dieren zullen na de genotypering van het bedrijf, samen met de overige gevoelige dieren, worden afgevoerd.

De afvoer van hobbygeiten hoeft in principe niet nodig te zijn, indien het een volledig gescheiden koppel betreft. Om van deze regel gebruik te kunnen maken, moet de VWA zich er per geval van overtuigen, dat het uit te sluiten is dat de besmetting is overgedragen op de hobbygeiten vanuit het besmette koppel. Met name het besmettingsgevaar van de hobbygeiten door de ooien tijdens de partus, moet uit te sluiten zijn.

Moment van ingaan ondertoezichtstelling (per 1 oktober 2005):

De ondertoezichtstelling (OTS) gaat in nadat alle gevoelige fokdieren zijn verwijderd van het bedrijf. Als met ongevoelige rammen is gedekt, kunnen onder de niet-gegenotyperende slachtlammeren nog ARR/VRQ-dieren aanwezig zijn. Dit heeft geen invloed op het tijdstip waarop de OTS ingaat, aangezien deze dieren uitsluitend bestemd zijn voor de slacht.

Aanvraag toestemming voor afvoer (per 1 januari 2006)

Indien het totale schapenbestand van een onder toezicht staand bedrijf volledig ongevoelig is voor scrapie (met andere woorden: alle aanwezige schapen zijn ARR-ARR gegenotypeerd), dan is het niet noodzakelijk om vooraf toestemming voor de afvoer van schapen aan te vragen. In plaats daarvan kan de eigenaar binnen vier werkdagen na de datum van afvoer van de schapen dit schriftelijk melden aan de VWA (VIC).

Voorwaarde is wel dat de eigenaar dit kan aantonen door middel van een door de GD uitgegeven certificaat.

Indien men voldoet aan bovengenoemde voorwaarden dan dient men dit schriftelijk kenbaar te maken aan de VWA, met bijvoeging van een kopie van het certificaat van de GD.

Na positieve beoordeling van de ingezonden bescheiden wordt de eigenaar schriftelijk meegedeeld dat voor zijn bedrijf de vereenvoudiging van de maatregelen m.b.t. de afvoer van schapen van kracht is.

Bovendien wordt, indien men aan het bovenstaande voldoet, de frequentie van controlebezoeken door de VWA verlaagd van vier bezoeken naar twee bezoeken per jaar. De overige beperkende maatregelen zoals die in de brief van ondertoezichtstelling zijn beschreven blijven onverminderd van kracht.

Verkorting periode van toezicht (per 16 juli 2007)

Deze periode van toezicht is verkort van drie jaar naar twee jaar, ingaande nadat het laatste gevoelige fokschape van het besmette bedrijf is verwijderd. De toezichtsperiode kan langer zijn dan de hierboven genoemde periode van twee jaar. Bijvoorbeeld als gestorven of geëuthanaseerde schapen van 18 maanden en ouder op het bedrijf, binnen de toezichtsperiode, positief worden bevonden op scrapie. De toezichtsperiode gaat dan opnieuw in, gerekend vanaf het moment van de uitslag van het bevestigende onderzoek.

Rammenverordening ingetrokken (per juli 2007)

Het PVE heeft, op verzoek van LNV, in juli 2007 de Rammenverordening ingetrokken. Dit betekent dat schapenhouders niet meer verplicht zijn om uitsluitend te fokken met ongevoelig ARR/ARR rammen. Echter fokken met ongevoelige rammen wordt nog wel geadviseerd, aangezien deze werkwijze voordelen oplevert indien het bedrijf besmet raakt met scrapie. LNV heeft hierover gecommuniceerd met de betrokken partijen.

Tracering (per 15 december 2007)

In de afgelopen jaren werd bij de bestrijding van scrapie getracht het herkomstbedrijf van een positief scrapie schaap te traceren. In het rapport "FVO missie TSE 2007" (DG (SANCO)/2007- 7250) is de Europese Commissie tot de conclusie gekomen dat deze manier van tracering op onvoldoende wijze leidt tot het opsporen van dit herkomstbedrijf. Daarom is geadviseerd om bij de tracering de nadruk te leggen op het geboortebedrijf (oorsprongsbedrijf). Vervolgens kan men dan ook nog het herkomstbedrijf, het bedrijf waar het dier een relevante periode heeft verbleven, traceren. Het accent van de bestrijdingsaanpak dient echter te liggen bij het geboortebedrijf. Deze manier van traceren kan dus betekenen dat in plaats van één bedrijf, meerdere bedrijven onder toezicht worden geplaatst - zowel het oorsprongsbedrijf als de herkomstbedrijven - voor een periode van 2 jaar.

Atypische scrapie (per 15 december 2007)

Bij het constateren van een atypische scrapie zullen de maatregelen gelden zoals beschreven in Verordening (EG) 999/2001. Dit betekent dat op deze bedrijven alle dieren moeten worden geïdentificeerd en dat er gedurende twee jaar op dit bedrijf verscherpt toezicht wordt uitgevoerd op TSE's. Het verscherpte toezicht houdt onder meer in, dat TSE tests worden uitgevoerd bij alle schapen en geiten ouder dan 18 maanden die voor humane consumptie worden geslacht en op alle schapen en geiten die zijn gestorven of gedood op het bedrijf. Tevens moet de bevoegde autoriteit erop toezien dat geen levende producten (eicellen/ embryo's) en dieren worden verzonden naar andere lidstaten of derde landen.

Positief geitenbedrijf (per 15 december 2007)

Bij de eventuele bestrijding van scrapie op een geitenbedrijf (alle geiten worden beschouwd gevoelig te zijn voor scrapie), wordt getracht het ruimen van deze dieren zoveel mogelijk te voorkomen, met inachtneming van de TSE-verordening. Op deze bedrijven kan de Verordening (EG) 999/2001 worden toegepast, waarin de mogelijkheid wordt gegeven om de ruiming van deze bedrijven met maximaal 5 fokjaren uit te stellen. Dit onder andere met als doel inteelt te voorkomen.

Overige

Er zijn ook enkele aanpassingen gedaan op de indeling van het draaiboek en de praktische uitvoering, zoals:

- Stukje historie van scrapie toegevoegd, maar sectorinformatie geschrapt.
- Werkinstructies en formulieren vervangen door herziene versies.

1.5.3 Wijzigingen ten opzichte van eerdere versies

In de 6.0 versie van het draaiboek Scrapie werd de Verordening (EG) 260/2003 (Bijlage VII van Verordening (EG) 999/2001) voor het eerst opgenomen. In de 6.1 versie van dit draaiboek zijn de opmerkingen uit onder andere het basisoverleg van externe deskundigen overgenomen en verwerkt. In de 6.2 versie zijn in hoofdstuk 7 de detailprocessen opgenomen. In de 6.3 versie van 2005 is de structuur en opbouw van het draaiboek aangepast, waarbij gekozen is voor een meer chronologische opbouw. Tevens is in die versie de Rammenverordening geïmplementeerd.

Hoofdstuk 2 Scrapie

H 2.1 Inleiding

Scrapie is een besmettelijke ziekte bij schapen en geiten en behoort tot de overdraagbare spongiforme encefalopathieën, de transmissible spongiform encephalopathies (TSE's). Tot de groep van de TSE's wordt nog een aantal andere ziekten gerekend die bij dieren en mensen voorkomen, zoals b.v. Creutzfeldt-Jakob-disease (CJD) bij de mens, chronic wasting disease (CWD) bij herten, transmissible mink encephalopathie (TME) bij nertsen en bovine spongiforme encephalopathie (BSE) bij het rund. Feline spongiforme encephalopathie (FSE) bij de kat en de variant van de ziekte van Creutzfeldt-Jakob (vCJD) bij de mens zijn ontstaan door een besmetting met BSE.

2.1.1 Kenmerken

Alle ziekten die tot de TSE's behoren hebben dezelfde kenmerken:

- De oorzaak is een agens dat extreem resistent en onconventioneel is.
- Er vindt ophoping plaats van niet afbreekbare eiwitten in het centraal zenuwstelsel (CZS).
- Er treden geen ontstekingen en immunologische reacties op.
- Er treden degeneratieve veranderingen (vacuolen) in de hersenen op.
- Er is een zeer lange incubatietijd.
- (En) de ziekte verloopt progressief, eindigend met de dood.

2.1.2 Agens

Over de verwekker van scrapie is op dit moment nog niet alles bekend. In eerste instantie werd scrapie beschouwd als een virale aandoening. Tegenwoordig wordt scrapie beschouwd als een prionziekte, waarbij het "agens" is gedefinieerd als een infectieus eiwit (proteinaceous infectious particle). Een gastheereigen eiwit (prioneiwit of PrP^C) neemt, indien het in contact komt met het infectieuze eiwit, dezelfde structuur aan (PrP^{Sc}) en wordt daarmee zelf weer infectieus. Er zijn inmiddels tenminste tien verschillende scrapie stammen bekend. Naarmate de aminozuursequentie van het gastheer prioneiwit meer lijkt op die van het infectieuze eiwit, des te gemakkelijker neemt het de structuur aan van het infectieuze eiwit.

Bij **schapen** is er sprake van een meer of minder genetische gevoeligheid voor scrapie, die gebaseerd is op het gen dat codeert voor het prion eiwit, het PrP-gen. Met name de codons op positie 136 (V of A), 154 (H of R) en 171 (Q, H, of R) zijn hierbij van belang. Homozygoot VRQ/VRQ dieren zijn het meest gevoelig voor scrapie met een relatief korte incubatietijd, terwijl homozygoot ARR/ARR dieren resistent zijn. VRQ staat voor Valine, Arginine en Glutamine en ARR staat voor Alanine, Arginine en Arginine. De H staat voor Histidine.

Bij **geiten** lijkt er ook sprake van een genetische gevoeligheid, maar onderzoek is nog gaande. Voorlopig worden alle geiten daarom geacht gevoelig te zijn.

Het agens is buitengewoon resistent tegen desinfectiemiddelen, ultraviolette straling, ioniserende straling en hitte. Voor proteasen (eiwit verterende/afbrekende stoffen) is het deels gevoelig. In tegenstelling tot BSE is overdraagbaarheid van scrapie naar de mens niet beschreven. Schapen en geiten zijn experimenteel met BSE te besmetten en vertonen dan een ziektebeeld dat niet te onderscheiden is van scrapie. Onder natuurlijke omstandigheden is BSE alleen bij geiten vastgesteld (twee gevallen in Frankrijk en Engeland).

Mede door de angst dat BSE ook bij schapen en geiten zou kunnen voorkomen en doordat de prionen zich bij kleine herkauwers naast de neurogene route ook via de lymfogene route kunnen verspreiden, is er de laatste jaren een verhoogde aandacht voor scrapie eradicatie programma's.

2.1.3. Klassieke en atypische scrapie

Er zijn twee soorten scrapie te onderscheiden: de klassieke en de atypische scrapie.

Tot 1998 was alleen de klassieke vorm van scrapie bekend. In 1998 ontdekten wetenschappers in Noorwegen een tot dan toe onbekende scrapie variant, die NOR98 werd genoemd. Na 2000 werden nog meer atypische scrapie gevallen ontdekt in andere landen. De klassieke scrapie was toen een welbekende ziekte in heel veel landen. Echter door de introductie van meer surveillance en het gebruik van nieuwe, meer gevoelige diagnostische testen, werden er steeds meer atypische gevallen scrapie gevonden, die vooral zijn geassocieerd met de genotypen AHQ en AF₁₄₁RQ (staat voor fenylalanine). Het aantal atypische scrapie gevallen in Nederland is nog altijd laag.

Verschillen tussen klassieke en atypische scrapie zijn:

- Leeftijd: de leeftijd van de dieren waarbij atypische scrapie is gediagnosticeerd is hoger.
- Klinische symptomen: bij atypische scrapie zie je zelden klinische verschijnselen.
- Genotypen: atypische scrapie komt vooral voor bij de genotypen AHQ en AF₁₄₁RQ, maar in sommige landen (m.n. Portugal) ook bij ARR dieren.
- Transmissie: er bestaan aanwijzingen dat atypische scrapie onder natuurlijke omstandigheden niet overdraagbaar is.

2.1.4 Historie

Het inventariseren van schapenziekten is begonnen op Texel. Er werd binnen 3 jaar bij 6 verschillende bedrijven scrapie geconstateerd. Het eerste positieve scrapie schaap werd gediagnosticeerd in oktober 1957. Bij geiten werd scrapie voor het eerst gevonden in 2000-2001 op een kinderboerderij. De oorsprong hiervan is nooit gevonden en vanaf die tijd zijn in Nederland geen nieuwe scrapie gevallen gevonden bij geiten.

Survey en monitoring

In 1992 werd in ons land begonnen met een nationale survey (via een enquête) bij schapenbedrijven. Hierbij gaf 6% van de schapenhouders aan dat ze symptomen van scrapie op hun bedrijf hadden gezien en werd een prevalentie in de geïnfecteerde kuddes gemeten van 1,27 per 100 oaien per jaar. In de totale populatie werd een prevalentie gemeten van 0,1 per 100 oaien per jaar.

Scrapie bij kleine herkauwers is een aangifteplichtige ziekte sinds 1993. Later werd in analogie met BSE bij runderen deze passieve bewaking uitgebreid met de actieve surveillance gebaseerd op de Verordening 999/2001/EG. In dat kader wordt sinds 2002 een steekproef bemonsterd van schapen en geiten (ouder dan 18 maanden) op het slachthuis en bij het destructiebedrijf en getest met snelle testen op het Nationaal Referentie Laboratorium (NRL). De aantallen geteste dieren per jaar varieerde sterk tussen 2002 en 2008 (schapen: van 19.000 tot 36.000 per jaar; geiten: van 500 tot 25.000 per jaar) in verband met wijzigingen van de EU regelgeving na de constatering van de bovengenoemde BSE-gevallen bij geiten en een aantal gevallen van scrapie bij schapen, die in eerste instantie op BSE leken. Vanaf 2008 worden jaarlijks circa 10.000 slachtschapen, 10.000 schapenkadavers en 500 geitenkadavers bemonsterd en getest.

Alle geiten werden negatief bevonden; vanaf 2002 tot eind 2008 zijn via de actieve surveillance 242 positieve schapen (indexcases) opgespoord, waar onder 4 atypische scrapie gevallen. In dezelfde periode werden via de passieve bewaking 16 positieve bedrijven opgespoord. Vervolgonderzoek op een deel van de besmette bedrijven leverde nog circa 200 positieve dieren op.

Fokprogramma

In 1996 werd het eerste nationale fokprogramma geschreven en gestart met het genotyperen van een klein aantal Suffolks en Swifters. In 1997 liep het programma vertraging op door een uitbraak van klassieke varkenspest (KVP). Vervolgens werd in 1998 het nationale vrijwillige scrapie fokprogramma gebaseerd op genotypering gestart. Er trad wederom een vertraging op in 2001 door een uitbraak van Mond- en klauwzeer (MKZ).

Het doel van dit nationale programma was om de ongevoeligheid voor scrapie van de schapenpopulatie te verhogen. Daarbij werd tevens beoogd het aantal verdenkingen van scrapie in 10 jaar tijd te elimineren. Essentieel voor het welslagen van een fokprogramma zijn een goed werkend Identificatie en Registratie (I&R) systeem en het naleven van de Rammenregeling (per 8 november 2004).

In 2004 werd deze Rammenregeling van kracht en op basis hiervan waren schapenhouders verplicht om uitsluitend ARR/ARR rammen in te zetten voor de fok. De bedoeling was om deze verplichting minstens 5 tot 7 jaar te laten duren. Echter de Rammenregeling is vanaf juli 2007 niet meer verplicht, vanwege het feit dat de kans dat BSE bij schapen voorkomt verwaarloosbaar klein wordt geschat. Het fokprogramma heeft ertoe geleid dat het percentage resistente dieren in de Nederlandse schapenhouderij sterk is toegenomen en daaraan gepaard de jaarlijkse incidentie van scrapie is afgenomen van 1,7 per 1000 geteste dieren in 2002 naar 0,6 in 2008. Het bedrijfsleven (PVE) propageert daarom het inmiddels weer vrijwillige fokprogramma.

H 2.2 Infectieroute en symptomen

2.2.1 Inleiding

Scrapie heeft verschillende infectieroutes, waarbij de incubatietijd sterk kan variëren. De symptomen zijn vrij specifiek voor de ziekte (en komen in verschillende leeftijdscategorieën voor).

2.2.2 Infectieroute

Er is deels sprake van een verticale infectie, dit betekent overdracht van het moederdier op het lam. Mogelijk kan dit al prenataal, maar zeker bij het aflammeren en gedurende de zoogperiode. De infectie kan in tegenstelling tot BSE bij het rund ook op andere dieren in het koppel (horizontale transmissie) worden overgedragen. Vruchtwater en de nageboorte worden als de belangrijkste bronnen van infectie beschouwd. De ziekte treedt pas op als de infectie het centraal zenuwstelsel heeft bereikt. De route via diermeel, zoals bij BSE bij het rund is een andere mogelijkheid van transmissie.

2.2.3 Incubatietijd

De incubatietijd duurt meerdere jaren. De precieze tijdsduur is variabel en hangt ook af van het genotype van het schaap. Bij het meest gevoelige genotype (VRQ/VRQ) is de incubatietijd gemiddeld circa 2 jaar, maar het agens is al twee maanden na infectie aantoonbaar in het lymfoïede systeem.

2.2.4 Symptomen

De klinische symptomen manifesteren zich over het algemeen bij schapen met een leeftijd tussen 1 en 5 jaar. Er zijn echter ook gevallen bekend van 10 maanden oud, maar dat zijn tot nu toe nog uitzonderingen.

De symptomen kunnen zijn:

- Afwijkend gedrag, b.v. het dier staat lange tijd te “dromen”, of het dier toont geen koppelgedrag maar staat alleen.
- Trillingen, vooral aan de kop, veelvuldig likken van de neus.
- Jeuk/schuren, wordt bij ca. 60% van de schapen met scrapie gezien.
- Schrikgedrag/ onrust.
- Discoördinatie tussen voor- en achterbenen, dit is vooral bij het lopen te zien. De bewegingen doen denken aan die van een draver (hypermetrie). Het dier draagt de kop wat hoger en tilt voorbenen of achterbenen hoger op.
- Veranderingen aan huid of wol door het schuren.
- Vermagering.

H 2.3 Diagnostiek en diagnose

2.3.1 Inleiding

De definitieve laboratoriumdiagnose van scrapie wordt op het Nationaal Referentie Laboratorium (NRL) gesteld met ten minste één van de confirmatietesten genoemd in de OIE Manual, t.w. histopathologie, immuunhistochemie, immunoblotting of het aantonen van scrapie-associated fibrils (SAF). In Nederland wordt een combinatie van histopathologie en immuunhistochemie uitgevoerd op hersen(stam)weefsel. Dit gebeurt zowel bij klinisch verdachte dieren als bij dieren die positief reageerden in een snelle test uitgevoerd in het kader van de actieve surveillance. Daarnaast voert het NRL nog aanvullend onderzoek uit om na te gaan of er geen sprake is van BSE (niet bij atypische scrapie).

2.3.2 Klinisch

Naar aanleiding van de klinische symptomen zoals hierboven genoemd, kan de klinische diagnose scrapie worden gesteld. De definitieve diagnose wordt vervolgens gesteld door histopathologisch en immuunhistochemisch onderzoek. Een snelle test wordt ook uitgevoerd, maar zal altijd moeten worden bevestigd. Bij het levende dier kunnen bij een groot aantal dieren, geruime tijd voordat verschijnselen worden waargenomen, de afwijkende prionen worden aangetoond in lymfoïd weefsel (o.a. tonsillen) door middel van een immunoassay en immuunhistochemie.

2.3.3 Differentiaal diagnose

De klinische verschijnselen voor scrapie zijn niet altijd duidelijk en kunnen zeer uiteenlopend zijn. Er zijn daarom diverse andere ziektes die op scrapie lijken, waaruit gedifferentieerd moet worden.

Het betreft de volgende ziektes:

- Melkziekte
- Kopziekte
- Meningitis
- Draaiziekte (a.g.v. blaasworm *Coenurus cerebralis*)
- Rabiës
- Intoxicatie
- Schurft
- Aandoening aan het centraal zenuwstelsel (CZS).

2.3.4 Positieve snelle test

Bij een positieve of onduidelijke (onbepaalde) snelle test, naar aanleiding van toezicht op scrapie op het slachthuis of bij de destructor, wordt de hersenstam voor een bevestigend onderzoek in het NRL onderzocht.

2.3.5 Bevestigende test

Histologisch onderzoek

Met behulp van histologisch en immuunhistochemisch onderzoek van de hersenen is het mogelijk de verdenking van scrapie te bevestigen. Door bepaalde kleuringstechnieken zijn histopathologische afwijkingen zichtbaar te maken (vacuolen) en is het afwijkende eiwit met immuunhistochemisch onderzoek aan te tonen. Bij een negatief of dubieus histologisch onderzoek is het resultaat van het immuunhistochemisch onderzoek doorslaggevend.

Immuunhistochemie

Indien de histopathologie niet mogelijk is wegens autolyse van het materiaal of indien de uitslag negatief of onduidelijk is, dient het weefsel te worden onderzocht met immuunhistochemie. Indien immuunhistochemie om welke reden dan ook niet mogelijk is, moet één van de andere onder 2.3.1. genoemde methoden worden toegepast.

Bloedonderzoek

Momenteel is het nog niet mogelijk om de verdenking scrapie door bloedonderzoek te bevestigen. Het is wel mogelijk om de genetische gevoeligheid voor scrapie met behulp van een bloedtest te bepalen. Er wordt dan een genotypering middels DNA analyse uitgevoerd. Deze genotypering op gevoeligheid is uitsluitend mogelijk bij schapen. Bij geiten is er nog onderzoek gaande naar een mogelijke relatie tussen PrP polymorfismen en genetische gevoeligheid.

2.3.6 Aanvullend onderzoek

Dit aanvullend onderzoek wordt uitgevoerd door het Nationaal Referentie Laboratorium (NRL). De opgestuurde kop met hersenmateriaal wordt gebruikt voor de bevestigende test indien het eerder ingezonden monster onvoldoende blijkt te zijn. Tevens wordt een genotypering uitgevoerd.

De rest van het hersenmateriaal wordt vervolgens gedeeltelijk ingevroren en gedeeltelijk in de formaline bewaard. Dit materiaal kan worden aangewend indien in een later stadium verder onderzoek noodzakelijk blijkt te zijn (bijvoorbeeld bij het vermoeden van BSE).

Daarnaast wordt aanvullend histopathologisch onderzoek gedaan op de tonsillen en/of de retropharyngeale lymfeknopen (deze laatste zijn niet altijd aanwezig bij de kop). Het onderzoek hierop kan niet gebruikt worden voor de bevestiging van scrapie. Alleen het hersenmateriaal kan voor de bevestigende test worden gebruikt.

Alle positieve uitslagen op scrapie worden vervolgens nog verder onderzocht en onderling vergeleken. Er wordt gelet op verschil in het moleculair gewicht, het glycoprofiel en de reactie op antilichamen. Indien op grond van dit onderzoek BSE wordt vermoed, dan moet dit worden gemeld bij de Europese Commissie. Er zal dan verder onderzoek worden gedaan in verschillende daartoe aangewezen Europese Referentie Laboratoria.

Met een aantal specifieke positieve monsters wordt door het NRL ook nog stamtypering in muizen gedaan. Dit onderzoek neemt 2 tot 3 jaar in beslag.

Hoofdstuk 3 Maatregelen mogelijk besmet bedrijf

H 3.1 Inleiding

Een scrapie melding kan op twee manieren bij de Piketmedewerker Incidentmanagement, Meldkamer en Diergezondheid (IMD) binnenkomen: via de Meldkamer dierziekten van de AID (Algemene Inspectiedienst) of via een schriftelijke melding van het Nationaal Referentie Laboratorium (NRL) waar een snelle test is uitgevoerd.

3.1.1 Klinische verdenking

Deze verdenking wordt aan de Piketmedewerker IMD doorgegeven via de Meldkamer van de AID. De melding wordt vervolgens afgewerkt volgens het Draaiboek Verdenkingen van de afdeling IMD. Dit draaiboek is te vinden op het intranet van de VWA. De klinische verdenkingsfase wordt opgestart door het VWA Incident - en Crisiscentrum (VIC) en vervolgens veterinair aangestuurd door het VIC en logistiek door de VWA Regio. Indien de uitslag van de snelle test door het NRL negatief is, wordt de klinische verdenking opgeheven middels een brief opheffing verdachtverklaring. Het VIC zorgt voor verzending van de door de daartoe gemandateerde ambtenaar ondertekende brief. Voor procedure rondom het afhandelen van een verdenking kan het Draaiboek verdenkingen op het VWA Intranet worden geraadpleegd.

Indien de snelle test door het NRL positief is, treedt het draaiboek scrapie in werking en vindt de aansturing en afhandeling vanaf dan plaats vanuit het VIC.

3.1.2 Positieve snelle test PM onderzoek

Een positieve uitslag van de snelle prionics test uit een Post Mortem (=PM) onderzoek komt bij het VIC binnen via een telefonische en schriftelijke melding van het NRL waar de snelle test is uitgevoerd.

Deze snelle test op ingestuurde karkassen of dieren is gedaan naar aanleiding van:

- Toezicht middels steekproef op schapen (>18 maanden) die voor menselijke consumptie in een slachthuis zijn geslacht.
- Toezicht middels steekproef op schapen (>18 maanden) die niet voor menselijke consumptie zijn gedood (afkomstig van de destructor).
- Verscherpt toezicht op besmette bedrijven van gedode of gestorven dieren (>18 maanden)
- Toezicht op besmette koppels vanaf 1 oktober 2003 middels aselechte steekproef (>12 maanden of dieren waarbij één van de blijvende snijtanden door het tandvlees is gebroken).
- Positieve uitslag snelle test na aanleiding van een ingezonden verdacht dier (dood of levend) naar het NRL na een klinische verdenking.
- Toezicht op andere dieren op vrijwillige basis (door lidstaat zelf te bepalen).

H 3.2 Opstarten traject mogelijk besmet bedrijf

3.2.1 Inleiding

Het opstarten van het traject van een mogelijk besmet bedrijf en daarmee de inwerkingtreding van het scrapie crisisdraaiboek, begint na een melding van een positieve uitslag van een snelle prionics door het NRL. De positieve snelle test moet uiteindelijk nog bevestigd worden.

Als er een positieve melding van scrapie binnenkomt, dan moeten er een aantal maatregelen worden getroffen en dit brengt diverse werkzaamheden met zich mee.

3.2.2 Positieve uitslag snelle test na klinische verdenking of na PM onderzoek

De positieve uitslag van de snelle prionics test wordt door het NRL telefonisch doorgegeven aan de piketmedewerker IMD en vervolgens per fax en/of e-mail doorgegeven aan het VIC.

3.2.3 Taken en verantwoordelijkheden

De Chef Veterinair van het VIC informeert de Hoofdinspecteur Veterinaire Volksgezondheid, Diergezondheid, Dierwelzijn, Diervoeder (VDD) van de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) en het Hoofd Afdeling IMD van de VWA. Vervolgens geeft hij na een positieve snelle test uit PM onderzoek opdracht tot de verzending van de verdachtbrieven door de Chef de Bureau.

Hij geeft via de piketmedewerker van de regio opdracht aan de officiële VWA-dierenarts van het slachthuis, om maatregelen uit te voeren op het slachthuis. Daarnaast start hij aan de hand van de reeds bekende gegevens van het verdachte dier (UBN, oornummers en eventuele vervoersdocumenten) de procedure van tracering op.

De Chef de Bureau van het VIC zendt de door de daartoe gemandateerde VWA-ambtenaar getekende verdachtbrieven naar de mogelijk besmette bedrijven. Hiermee worden deze bedrijven onderworpen aan een officiële verplaatsingsbeperking. Daarnaast verstuurt hij opdrachtbevestigingen en bewaakt de voortgang van de activiteiten.

Vanaf het moment dat melding wordt gemaakt van een verdenking van scrapie wordt een bedrijfsdossier en een logboek bijgehouden op het VIC ten behoeve van de bewaking van de verrichte (veterinaire) handelingen en de financiële verantwoording.

H 3.3 Uitvoeren maatregelen slachthuis

3.3.1 Inleiding

Indien de positieve uitslag van de snelle test van het NRL via toezicht op het slachthuis bij het VIC is binnengekomen, moeten op het slachthuis maatregelen worden genomen, zodat de producten van het verdachte dier niet voor menselijke of dierlijke consumptie kunnen worden aangewend. Deze producten, met uitzondering van de kop, gaan ter destructie naar de destructor als Specifiek Risico Materiaal (SRM). De kop dient voor onderzoek naar het NRL te worden gezonden.

3.3.2 Taken en verantwoordelijkheden

De Chef Veterinair van het VIC geeft via de Piketmedewerker van de Regio aan de officiële VWA-dierenarts van het slachthuis opdracht om:

- Een kopie van de vervoersdocumenten van het bewuste dier, het geslacht en alle nummers van aangetroffen oormerken te noteren en onmiddellijk te faxen naar het VIC.
- Het karkas en de bijbehorende organen apart te laten hangen in een afsluitbare ruimte.
- Het karkas met alle bijbehorende organen, slachtafvallen en de huid (en de eventuele, in batch aanwezige onderdelen van andere dieren) te traceren en af te keuren.
- Het afgekeurde karkas met alle bijbehorende organen, slachtafvallen en de huid vervolgens door het slachthuis onder toezicht te laten afvoeren ter destructie.
- Een formulier Taxatie slachthuis in te vullen en te laten ondertekenen door de eigenaar van het dier (dit is de eigenaar van het slachthuis).
- Een telefonisch verslag uit te brengen van de bevindingen op het slachthuis aan het VIC.
- Een verslag van de uitgevoerde maatregelen en overige documenten en formulieren per post te verzenden naar het VIC.

Tevens zorgt de Chef Veterinair van het VIC er voor dat de VWA-dierenarts de geïdentificeerde kop in een verzegelde verpakking en voorzien van de monsterbegeleidingsformulieren naar het NRL laat vervoeren voor aanvullend onderzoek.

Zie voor de maatregelen die verder op het slachthuis moeten worden uitgevoerd de instructie "Transmissible Spongiforme Encefalopathie (TSE)" op het VWA intranet (Bron: VWA, KDO vlees en vleesproducten).

H 3.4 Uitvoeren traceringsbezoeken

3.4.1 Inleiding

Na melding van de positieve snelle test is het oorsprongsbedrijf (geboortebedrijf) via een brief die ondertekend is door de daartoe gemandateerde VWA-ambtenaar verdacht verklaard. Met deze brief worden reeds verplaatsingsbeperkingen opgelegd. Vervolgens wordt een tracementeam op pad gestuurd om na te gaan of de andere dieren op het bedrijf van oorsprong vrij zijn van symptomen van scrapie. Daarnaast zal via onderzoek van de bedrijfsadministratie worden vastgesteld of er nog andere bedrijven getraceerd moeten worden zoals vastgelegd in de Europese Verordening (Verordening 999/2001). Na ontvangst van de bevestigende test van het NRL en evaluatie van de tracementbezoeken (ontvangst bevestigende test en bewijs van oorsprong/ herkomst) wordt het bedrijf (of de bedrijven) besmet verklaard en onder officieel toezicht gesteld.

3.4.2 Voorbereiden traceringsbezoeken

Na ontvangst van een positieve uitslag van een snelle prionics test door het NRL (afkomstig van een klinisch dan wel vanuit een PM onderzoek) wordt de tracement direct in gang gezet. De Chef Veterinair (of een medewerker van de zijn afdeling IMD) brengt de eigenaar reeds telefonisch op de hoogte van de verdachtverklaring en het geplande tracementbezoek. Hij stelt één of meerdere tracementsteams samen, bestaande uit: een VWA-dierenarts (VWA- dierziektedeskundige) en een medewerker van de AID en stuurt deze aan.

De VWA-dierenarts krijgt via de planning, afkomstig van de Chef Veterinair, een e-mail met daarin de opdracht om een bedrijf te bezoeken. In deze e-mail wordt alle relevante informatie gegeven. Daarnaast wordt de opdracht eventueel via de PDA doorgegeven.

3.4.3 Tracementbezoeken

Tijdens het primaire bezoek van het tracementsteam vindt naast een beoordeling van de klinische status van de dieren op het bedrijf ook een eerste controle van de bedrijfsboekhouding plaats. Dit bezoek wordt met inachtneming van de geldende hygiënevoorschriften door het tracementsteam onder leiding van een VWA-dierenarts uitgevoerd.

Op grond van de tracement kan de lidstaat besluiten de maatregelen behalve te nemen op het bedrijf van oorsprong, ook te nemen op het bedrijf of de bedrijven van herkomst. Bij de tracement en de bestrijdingsaanpak dient te de nadruk te liggen op het geboortebedrijf (oorsprongsbedrijf). Deze manier van traceren kan dus betekenen dat in plaats van één bedrijf, meerdere bedrijven onder toezicht worden geplaatst voor een periode van 2 jaar.

3.4.4 Uitvoering op schapenbedrijf

De uitslag zoals die komt van het NRL is gekoppeld aan een individueel diernummer dat bestaat uit een bedrijfsnummer plus volgnummer (levensnummer). Zowel dit bedrijf als het bedrijf waar het dier het laatst gestaan heeft, worden indien noodzakelijk bezocht.

De VWA-dierenarts informeert vóór het betreden van het bedrijf de eigenaar over zijn bezoek. Het bedrijf wordt mondeling (nogmaals) verdacht verklaard en de eigenaar wordt gewezen op de mogelijk daaruit voortvloeiende consequenties. De VWA-dierenarts is verantwoordelijk voor een inventarisatie van de bedrijfsgegevens en de klinische beoordeling van de dieren op het bedrijf.

Bedrijfsadministratie

Het traceringssteam vraagt de eigenaar van de schapen om inzage in de bedrijfsadministratie. In de vervoersbewijzen en bedrijfsadministratie wordt nagegaan of de aan- en afvoer van het positief reagerende dier is geregistreerd. Tevens wordt gecontroleerd of de aanwezige dieren allen individueel gemerkt zijn conform de Regeling Identificatie en Registratie van dieren. Bij het constateren van afwijkingen, dient de AID actie te ondernemen.

De beperkende maatregelen gelden altijd voor het oorsprongsbedrijf (geboortebedrijf) en eventueel ook voor de bedrijven waar het dier het laatste heeft verbleven (herkomstbedrijven). Nadat de herkomst door het traceringssteam is bewezen, is het aan de eigenaar om aan te tonen dat het betreffende dier niet op zijn bedrijf geboren is dan wel aantoonbaar kort op zijn bedrijf heeft verbleven en niet op zijn bedrijf heeft afgelammerd. Indien onomstotelijk wordt vastgesteld dat het bewuste dier is afgevoerd naar een ander bedrijf dan het bezochte bedrijf, dan wordt dit vastgelegd en telefonisch doorgegeven aan het VIC. Hiervan dient ook een schriftelijk bewijs middels kopieën van betreffende documenten te worden aangeleverd bij het VIC.

Risicodieren en -producten

Er wordt bij de tracering ook gelet op risicodieren (-producten) met directe genetische verwantschap met het besmette dier. De ouderdieren, de laatste nakomelingen en ovae, embryo's of sperma van het besmette dier worden voor zover mogelijk getraceerd en zullen indien zij niet bewezen ongevoelig zijn, worden overgenomen en vernietigd. Bij een besmette ram hoeven geen laatste nakomelingen getraceerd te worden.

3.4.5 Uitvoering op geitenbedrijf

Naast de voor de schapenbedrijven geschetste procedure geldt, dat bij een mogelijk besmet geitenbedrijf tevens gekeken wordt naar die dieren die de laatste 12 maanden afgevoerd zijn naar een ander bedrijf. Deze dieren zullen getraceerd worden waarna ze na taxatie overgenomen worden voor doding en afvoer ter destructie.

De Chef Veterinair zorgt ervoor dat deze getraceerde bedrijven afzonderlijk worden bezocht. De Chef de Bureau zorgt voor het verzenden van de door de daartoe gemandateerde VWA-ambtenaar getekende verdachtbrieven aan deze nieuw getraceerde bedrijven en de overige betreffende partijen.

3.4.6 Afronden traceringsbezoek

De VWA-dierenarts geeft voor het verlaten van het bedrijf een telefonische melding van alle bevindingen aan de medewerker van het VIC. De VWA-dierenarts vult verder alle bevindingen in op de PDA en/ of op de daarvoor bestemde formulieren. Ook verzamelt hij benodigde bewijsmaterialen ten aanzien van de oorsprong of herkomst van het betreffende dier.

Vervolgens worden al deze gegevens (het dossier) digitaal, per fax en per post verzonden naar de afdeling IMD t.a.v. de Chef Veterinair. Zie voor de benodigde werkinstructies en formulieren bij traceringsbezoeken Bijlage III van dit draaiboek.

H 3.5 Evalueren traceringsbezoeken

3.5.1 Inleiding

De Chef Veterinair ontvangt naast de bevestiging van de positieve snelle test van het NRL het traceringsverslag of de verslagen van de traceringsteams. Deze gegevens werkt hij uit in een traceringsrapport. Aan de hand van dit rapport bepaald hij of een bedrijf wel of niet onder toezicht moet worden gesteld.

3.5.2 Bevestiging positieve snelle prionics test

De positieve uitslag van de snelle test wordt bevestigd door histopathologisch onderzoek. Indien histopathologie niet mogelijk is wegens autolyse van het materiaal of indien de uitslag negatief of onduidelijk is, dient het weefsel te worden onderzocht middels één van de confirmatietesten genoemd in paragraaf 2.3.1. De bevestigende (confirmerende) uitslag van dit onderzoek wordt door het NRL telefonisch doorgegeven aan de Chef Veterinair van het VIC en vervolgens per fax en/ of e-mail doorgegeven aan het VIC. Op de melding van de bevestiging dient minimaal vermeld te worden:

- Het UBN, naam en adres van het bedrijf waarvan het dier afkomstig is.
- Het levensnummer (=bedrijfsnummer met volgnummer) van het betreffende dier.
- Het monsternamenummer van het dier.
- De datum van de laboratoriumuitslag.
- De laboratoriumuitslag.
- Handtekening verantwoordelijke.

3.5.3 Traceringsverslagen

Een belangrijk onderdeel van de evaluatie van de traceringsverslagen is te achterhalen of een verdacht bedrijf een individuele bedrijfsadministratie voert of niet. In Nederland is een dergelijke bedrijfsadministratie op individueel niveau niet verplicht (met uitzondering van bedrijven die stamboekrassen fokken). Echter voor het onomstotelijk bewijs van herkomst van een besmet dier is een individuele administratie wel noodzakelijk.

Vaststelling van de risicobedrijven

Bij het vaststellen van de bedrijven die uiteindelijk onder toezicht worden gesteld, wordt allereerst gekeken naar de bedrijven waar mogelijk de besmetting is opgetreden, het oorsprongsbedrijf (geboortebedrijf) en het herkomstbedrijf, dan wel waar eventuele verspreiding is opgetreden.

In het kader van de inventarisatie moet de nadruk gelegd worden op de verspreiding van de smetstof via de bloedlijnen. Tevens moeten ouderdieren en nakomelingen van het besmette dier (die zich op een andere bedrijf bevonden dan het bedrijf van het besmette dier en ouder zijn dan 12 maanden) worden onderzocht op een mogelijke besmetting. Het bedrijf van dit ouderdier of nakomeling kan worden aangemerkt als niet besmet, mits de snelle test geen besmetting aantoonst en ook ander onderzoek in het kader van dit draaiboek geen aanwijzingen oplevert voor een mogelijke besmetting.

Daarnaast moet er rekening worden gehouden met de aannames, zoals hieronder aangegeven.

- De minimale incubatietijd voor gevoelige schapen en geiten is 12 maanden;
- De minimale incubatietijd voor halfgevoelige schapen is 24 maanden;
- Schapen en geiten zijn vooral besmettelijk tijdens de partus.

Hieruit volgt voor de tracering dat een besmetting in principe kan zijn opgetreden bij:

- **Een ooi**

Alle bedrijven worden getraceerd waar dit dier gestaan heeft. Het geboortebedrijf (oorsprongsbedrijf) wordt onder toezicht geplaatst. Ook het herkomstbedrijf (daar waar het dier het laatst heeft verbleven) wordt getraceerd en onder toezicht geplaatst, tenzij de eigenaar onomstotelijk kan aantonen (door middel van zijn bedrijfsadministratie en vervoersbewijzen) dat het bewuste dier hier enkel de laatste 12 maanden of korter heeft verbleven én het op dit bedrijf niet gelammerd heeft.

- **Een heterozygote, half gevoelige ram**

Alle bedrijven worden getraceerd waar dit dier heeft gestaan. Het geboortebedrijf wordt getraceerd. Ook het herkomstbedrijf wordt onder toezicht geplaatst, tenzij de eigenaar onomstotelijk kan aantonen dat dit dier hier enkel de laatste 24 maanden of korter heeft verbleven. Bij een homozygote gevoelige ram (dus geen ARR) of ram met onbekende ARR-status, worden alleen die bedrijven uitgesloten waar het dier aantoonbaar enkel de laatste 12 maanden of korter heeft verbleven.

- **Een geit**

Alle geiten op het bedrijf worden overgenomen, levend afgevoerd en op een daartoe aangewezen slachthuis gedood en ter destructie afgevoerd. Tenzij uitstel van ruiming is verleend. De contactbedrijven van het besmette bedrijf worden 12 maanden teruggetraceerd en de getraceerde dieren worden eventueel overgenomen voor destructie.

Bewijslast

Zoals reeds aangegeven in H 3.4 zijn de beperkende maatregelen altijd voor het oorsprongsbedrijf (geboortebedrijf) en eventueel ook voor de bedrijven waar het dier het als laatste heeft verbleven (de herkomstbedrijven). Nadat de herkomst door het traceringssteam onomstotelijk is bewezen, is het aan de eigenaar om aan te tonen dat het betreffende dier niet op zijn bedrijf geboren is dan wel aantoonbaar kort op zijn bedrijf heeft verbleven en niet op zijn bedrijf heeft afgelammerd.

Het herkomstbedrijf wordt alleen buiten de ondertoezichtstelling gelaten indien het positief reagerende dier hier (door de eigenaar) aantoonbaar korter heeft verbleven dan de periode zoals beschreven onder annames en het hier niet gelammerd heeft. De bewijslast hiervoor ligt bij de eigenaar en moet worden aangetoond op basis van individuele dierregistratie op het bedrijf. De eigenaar heeft er derhalve baat bij om een duidelijke en kloppende bedrijfsadministratie op individueel dierniveau bij te houden.

3.5.4 Traceringsrapport

Aan de hand van het traceringsrapport worden de bezochte bedrijven bij voorkeur binnen 7 dagen aangeschreven. In de hen toegezonden brief wordt aangegeven of het bedrijf wel of niet onder toezicht van de overheid wordt gesteld. Tevens wordt hierin meegedeeld wat voor maatregelen noodzakelijk zijn. De Chef de Bureau zorgt voor de verzending van de, door de daartoe gemandateerde VWA-ambtenaar ondertekende brieven, aan de bedrijven.

H 3.6 Onder toezicht stellen bedrijven

3.6.1 Inleiding

Op basis van het traceringsrapport wordt bepaald welke bedrijven onder toezicht worden gesteld. Deze bedrijven ontvangen hiervan schriftelijk bericht van het VIC.

3.6.2 Taken en verantwoordelijkheden

De Chef Veterinair van het VIC informeert de Directeur Dienst Uitvoering (DU), de regiodirectie VWA, de Hoofdinspecteur VDD en het Hoofd Afdeling IMD. Hij verstuurt de door de daartoe gemandateerde ambtenaar ondertekende brief, waarin het bedrijf besmet wordt verklaard en onder toezicht wordt gesteld en waarin de te nemen maatregelen worden meegedeeld. Een kopie van deze brief wordt aan het bedrijfsdossier toegevoegd. Vervolgens informeert hij schriftelijk de burgemeester van de betreffende gemeente. Een kopie van deze brief wordt aan het bedrijfsdossier toegevoegd.

Daarnaast bewaakt hij de voortgang van de te verrichten veterinaire handelingen en uit te voeren opdrachten (zoals genotypering, taxatie, monitoring) en zorgt voor het tijdig laten verrichten van de controlebezoeken.

De Chef de Bureau van het VIC zorgt er tijdens de hele periode van ondertoezichtstelling voor dat een bedrijfsdossier wordt aangelegd ten behoeve van de bewaking van de verrichte handelingen en de goedkeuring van facturen. Hij zorgt ook voor het verzenden van de opdrachtbevestigingen naar de verschillende uitvoerende partijen. Tevens zorgt hij dat een update plaatsvindt van de database met betrekking tot de registratie van besmette en onder toezicht gestelde bedrijven.

3.6.3 Doel en duur van onder toezicht stellen

Het doel van de ondertoezichtstelling met de opgelegde beperkende maatregelen is om verdere verspreiding van de ziekte te voorkomen. Artikel 13 van de Verordening 999/2001/EG beschrijft dat, totdat alle maatregelen volgens Bijlage VII zijn uitgevoerd, het bedrijf waarop het dier zich bevond toen de aanwezigheid van TSE werd bevestigd, onder officieel toezicht wordt geplaatst, zodat de betrokken dieren en producten onverwijld getraceerd en geïdentificeerd kunnen worden.

Indien uit bewijsmateriaal blijkt dat het bedrijf waarop het dier zich bevond toen de aanwezigheid van de TSE werd bevestigd, waarschijnlijk niet het bedrijf is waar het dier aan de TSE is blootgesteld, kan de bevoegde autoriteit beslissen meerdere bedrijven, dan wel alleen het bedrijf waar de besmetting heeft plaatsgevonden, onder officieel toezicht te plaatsen.

De ondertoezichtstelling op een bedrijf blijft van kracht gedurende 2 jaar na:

- Het tijdstip waarop alle schapen op het bedrijf genotype ARR/ARR zijn, of
- Het laatste tijdstip waarop een schaap of geit op het bedrijf is gehouden, of
- Het tijdstip waarop het verscherpte toezicht op TSE bij geiten is begonnen, waaronder het testen van alle geiten ouder dan 18 maanden die
  - aan het eind van hun productieve leven voor menselijke consumptie worden geslacht, dan wel
  - op bedrijf gestorven of gedood zijn, of
- Het tijdstip waarop alle fokrammen op het bedrijf genotype ARR/ARR zijn en alle fokooien ten minste één ARR-allel en geen VRQ-allel bezitten, mits gedurende de periode van twee jaar de TSE testen op de volgende dieren ouder dan 18 maanden negatief zijn:
  - de jaarlijkse steekproef van schapen die aan het eind van hun productieve leven voor menselijke consumptie zijn geslacht overeenkomstig de aangegeven steekproefgrootte, en
  - alle schapen die op het bedrijf zijn gestorven of gedood.

Een verzamelplaats wordt niet onder toezicht gesteld, aangezien de dieren hier slechts tijdelijk (korter dan 48 uur) aanwezig zijn geweest. Echter de Minister van LNV kan op grond van het Besluit verdachte dieren anders beslissen, als er redenen heeft om aan te nemen dat de dieren in de gelegenheid zijn geweest om te worden besmet.

3.6.4 Vervolgtraject besmet bedrijf onder toezicht

De bedrijven die onder toezicht worden gesteld, worden in principe binnen 7 dagen na ondertoezichtstelling bezocht ter vaststelling van de te nemen maatregelen. Daarna volgen nog diverse vervolg bedrijfsbezoeken. De verschillende soorten bedrijfsbezoeken kunnen meerdere malen plaatsvinden en soms in elkaar overlopen, maar hebben elk hun eigen doelstelling. Voor de verdere uitwerking van deze bedrijfsbezoeken zie hoofdstuk 4.

Er wordt per UBN een statusoverzicht bijgehouden door het VIC, waarop alle bezoeken geregistreerd worden. Deze bezoeken worden digitaal of op schrift meegegeven, zodat de VWA-dierenarts altijd kan zien wat er tijdens voorgaande bezoeken is gedaan. Bij voorkeur wordt er één VWA-dierenarts gekoppeld aan een onder toezicht staand bedrijf.

Hoofdstuk 4 Maatregelen besmet bedrijf

H 4.1 Inleiding

Op de bedrijven die besmet zijn verklaard dienen bepaalde maatregelen te worden getroffen. Het bedrijf wordt totdat alle maatregelen volgens Bijlage VII van de Verordening 999/2001/EG zijn uitgevoerd onder officieel toezicht geplaatst. Deze officiële ondertoezichtstelling legt de besmette bedrijven een aantal beperkingen op, die van kracht blijven tot 2 jaar nadat het laatste gevoelige fokdier is afgevoerd van het besmette bedrijf. De eigenaar van de dieren kan uitstel van afvoer van de gevoelige dieren aanvragen. Na twee jaar wordt, indien geen besmetting meer heeft plaatsgevonden en tijdens controlebezoeken geen tekortkomingen zijn geconstateerd, de ondertoezichtstelling opgeheven.

Er wordt in dit hoofdstuk ingegaan op elk aspect van de uitvoering van deze maatregelen waarbij de uitvoerende partijen en hun respectievelijke verantwoordelijkheden nader worden toegelicht.

Bij de geitenbedrijven vindt na volledige ruiming en R&O van het bedrijf weer herbevolking plaats met gevoelige dieren, aangezien alle geiten worden geacht gevoelig te zijn. Zie voor de verdere toelichting de paragraaf over "Specifieke maatregelen geitenbedrijf".

H 4.2 Uitvoeren maatregelen eigenaar

4.2.1 Inleiding

Indien een bedrijf onder toezicht wordt geplaatst, dient de eigenaar een aantal maatregelen te treffen. Deze worden in deze paragraaf beschreven.

4.2.2 Identificatie en registratie

Identificatie en registratie (I&R) is de basis voor het welslagen van de bestrijding van een scrapie besmetting. Na het constateren van de besmetting is de eigenaar verplicht ieder dier, voor zo ver nog niet eerder gedaan, binnen zeven dagen van een uniek officieel toegelaten individueel oormerk te voorzien.

De eigenaar is altijd verplicht om bij de pasgeboren dieren binnen 7 dagen na de geboorte een oormerk aan te brengen. De aangevoerde dieren moeten op de dag dat ze worden aangevoerd individueel van een uniek oormerk worden voorzien, voor zover dit nog niet het geval is. Het aanbrengen van een oormerk wordt bijgeschreven in het bedrijfsregister. Bij verlies van het oormerk dient ook een nieuw oormerk aangebracht te worden en ook deze hermerking van dieren wordt bijgehouden in het bedrijfsregister.

4.2.3 Bedrijfsadministratie

De eigenaar is verplicht om een bedrijfsadministratie op individueel dierniveau bij te houden. In deze bedrijfsadministratie moet minimaal de aanvoer, afvoer, geboortes en genotyperingen worden bijgehouden. Dit betekent dat de volgende gegevens in de bedrijfsadministratie moeten staan:

- Alle (halfgevoelige of ongevoelige) dieren die aangevoerd worden (het aantal dieren, de individuele registratienummers, datum van aanvoer, het bedrijf en UBN van herkomst). Van deze aangevoerde dieren moet tevens het genotype (halfgevoelig of ongevoelig) bekend zijn.
- Alle halfgevoelige dieren die met een ontheffingsformulier worden afgevoerd voor de slacht of naar een ander onder toezichtstaand bedrijf (het aantal dieren, de individuele registratienummers, de datum van afvoer, de naam, het adres en UBN van de ontvanger). De doordrukken van de ontheffingsformulieren dienen ook bewaard te blijven.
- Alle ongevoelige (ARR/ARR) dieren die zonder een ontheffingsformulier worden afgevoerd naar een ander bedrijf (het aantal dieren, de individuele registratienummers, de datum van afvoer, de naam, het adres en UBN van ontvanger).
- Alle dieren die gestorven zijn (het aantal dieren, de individuele registratienummers, de sterfdatum, de naam, het adres en UBN van de ontvanger).
- Alle dieren die op het bedrijf geboren zijn met de geboortedatum en het gegeven individuele identificatienummer. Hierbij tevens de geboortelaties van alle dieren die geboren zijn, tijdens de ondertoezicht periode en indien mogelijk ook van oudere dieren.
- En alle uitgevoerde genotyperingen zodat bij controle een overzicht beschikbaar is van de huidige genotypische status van het bedrijf inclusief de veranderingen.

Zodra alle gevoelige dieren zijn afgevoerd van het bedrijf, krijgen schapen die hun oormerk kwijtraken automatisch de waardering halfgevoelig. Deze dieren mogen uitsluitend worden afgevoerd voor de slacht. Voor verkoop naar een ander ondertoezichtstaand bedrijf moet er genotypering worden gedaan, op kosten van de eigenaar.

Het I&R Bureau te Assen houdt een overzicht bij van door de bedrijven bestelde oormerken. Op het VIC wordt een actuele I&R lijst van de onder toezicht staande bedrijven bijgehouden. De VWA-ambtenaar neemt deze actuele I&R lijst mee naar elk bezoek aan het betreffende bedrijven.

4.2.4 Aanmelden van kadavers

Voor het kunnen opheffen van de ondertoezichtstelling is de eigenaar verplicht om, gedurende de twee jaar dat hij onder toezicht staat, kadavers aan te melden bij het VIC.

De eigenaar is daarom verplicht alle gestorven of gedode dieren ouder dan 18 maanden aan te melden bij het VIC. Deze kadavers worden opgehaald door de GD. De kop wordt na sectie van het dier vervoerd naar het NRL en daar onderzocht op scrapie. De uitslagen worden door het NRL doorgegeven aan het VIC. Vervolgens wordt de uitslag vanuit het VIC schriftelijk aan de eigenaar meegedeeld. In het geval van een positieve uitslag kan de periode van toezicht worden verlengd tot 2 jaar na het verwijderen van het positieve dier van het bedrijf. Indien de uitslag negatief is, heeft de eigenaar voldaan aan zijn verplichting en heeft dit geen invloed op de termijn van de ondertoezichtstelling.

H 4.3 Uitvoeren maatregelen VWA

4.3.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt beschreven wat voor maatregelen worden getroffen door de VWA op ondertoezicht staande (OTS) bedrijven. Het beschrijft achtereenvolgens het inventariseren van de kudde, het nemen van bloedmonsters voor genotypisch onderzoek door het NRL, het afhandelen van de uitslagen en het taxeren van de eventueel aanwezige gevoelige dieren.

4.3.2 Inventariseren

Aangezien onderzoek op het bedrijf en de eventuele monsteruitslagen van de genotypering verregaande gevolgen kan hebben voor het individuele dier, dient aan de monstername een nauwkeurige inventarisatie vooraf te gaan. Doel is te komen tot een volledige inventarisatie van het bedrijf inclusief vaststelling van een I&R lijst met alle oornummers op individueel dierniveau. Tevens wordt vastgelegd of het bedrijf heeft gefokt met een ongevoelige ram (dan wel heeft meegedaan aan een ander door de PVE goedgekeurd fokkerijprogramma) waarmee de uit te voeren maatregelen op het bedrijf mede kunnen worden bepaald.

Uitvoering inventarisatie

De inventarisatie wordt uitgevoerd door een VWA-dierenarts, eventueel samen met nog een andere VWA-ambtenaar. De Chef Veterinair maakt een afspraak met de eigenaar voor het uitvoeren van de inventarisatie. De VWA-ambtenaar bezoekt het bedrijf met inachtneming van de geldende hygiënevoorschriften. De PDA en de benodigde formulieren (zoals de I&R lijst met oornummers) worden ingevuld. Tijdens de inventarisatie wordt gewerkt volgens de actuele VWA werkinstructies.

Tellen en rubriceren (I&R lijst)

De aanwezige dieren worden tijdens het bezoek zorgvuldig geteld en gerubriceerd naar soort. Het kan gaan om bijvoorbeeld fokdieren (drachtig) en/ of slachtdieren (nakomelingen). De oornummers van de aanwezige dieren worden zorgvuldig vergeleken met de stallijst en afwijkingen worden aangegeven. Alle gegevens worden in een Excel bestand doorgestuurd naar het VIC. Hier zorgt men voor de verwerking van de aangeleverde data in een computerbestand, waarbij dubbele nummers worden aangegeven en de dieren op logische volgorde worden herschikt. Indien nodig zal opnieuw worden geïnventariseerd, zodat de dubbele nummers kunnen worden herblijkt en alle diernummers correct zijn geadministreerd.

Een afschrift van het computerbestand met alle oornummers, de I&R (bloedtap)lijst, wordt vóór monstername verstuurd aan de VWA-ambtenaar die toezicht gaat houden op de mogelijk uit te voeren monstername ten behoeve van de genotypering.

Genotype wel of niet bekend

Er wordt naast het tellen en rubriceren van de dieren gekeken of het genotype van de aanwezige dieren bekend is. Ook kan het zijn dat er is gefokt met een ongevoelige ram (dan wel met een ander door de PVE goedgekeurd fokkerijprogramma). Zie voor voorwaarden van de goedgekeurde fokkerijprogramma's door de PVE de website van de PVE (www.pve.nl). Aan de hand van de uitkomst van dit onderzoek wordt bepaald of de genotypering (nemen van bloedmonsters) van de dieren op het bedrijf noodzakelijk is. Zie voor de verdere uitwerking paragraaf 4.3.3.

Afronden inventarisatiebezoek

De VWA-dierenarts geeft voor het verlaten van het bedrijf een telefonische melding van alle bevindingen aan de medewerker van het VIC. De VWA-dierenarts vult deze bevindingen in op de PDA en/ of op de daarvoor bestemde formulieren. Vervolgens worden alle gegevens (het dossier) digitaal, per fax en per post verzonden naar de afdeling IMD t.a.v. de Chef Veterinair. Voor de te gebruiken werkinstructies en formulieren tijdens het bedrijfsbezoek zie Bijlage III in dit draaiboek.

4.3.3 Nemen monsters

Monsternamen voor genotypering wordt gedaan indien de genotypen op het bedrijf onbekend zijn. In eerste instantie worden de fokdieren gegenotypeerd. Als deze genotypering geen uitsluitel geeft over de genotypering van de overige aanwezige dieren (slachtdieren/ nakomelingen), dan zullen deze ook worden gegenotypeerd. Door het nemen van heparine bloedmonsters wordt per dier een individuele uitslag verkregen, waarna deze aan het unieke identificatienummer van het betreffende dier kan worden gekoppeld. Deze uitslag geeft de genotypische waarde van het betreffende dier en daarmee de specifieke (on-)gevoeligheid voor de ziekte scrapie aan. Aan de hand van deze uitslag wordt bepaald wat de bestemming van het fok- of slachtdier kan worden.

Wel of niet genotyperen

- Is het genotype van de fokdieren reeds bekend (aantoonbaar middels genotype uitslag of een certificaat), dan is genotypering van deze dieren niet nodig.
- Is het genotype van de fokdieren niet bekend, dan zullen de fokdieren (fokrammen of ooiën) altijd als eerste door de VWA worden gegenotypeerd.
- Is het genotype van de overige dieren (slachtdieren/ nakomelingen) bekend (aantoonbaar middels genotype uitslag of er is gefokt met een ongevoelige ram en ooiën zonder VRQ-allel), dan is genotypering niet nodig.
- Is het genotype van de (of enkele) overige aanwezige dieren niet bekend en blijkt deze ook niet uit de genotypering van de fokdieren (ouderdieren), dan zullen deze dieren ook gegenotypeerd moeten worden alvorens ze kunnen worden aangehouden voor de slacht. Uitsluitend die dieren worden gegenotypeerd, waarbij het genotype niet kan worden aangetoond middels een individuele genotype uitslag of het genotype van de ouderdieren. Een correct bijgehouden bedrijfsadministratie kan hierbij uitsluitel geven. Hiermee is eventueel aan te tonen welke nakomelingen horen bij welke ouderdieren.

Aan de hand van de uitslag van de genotypering wordt bepaald, wat de bestemming van de dieren kan zijn tijdens de periode van ondertoezichtstelling.

Mogelijke bestemmingen

- **Slacht.** De dieren jonger dan 3 maanden, halfgevoelige en ongevoelige (fok)dieren. Tijdens de periode van ondertoezichtstelling mogen de halfgevoelige (fok)dieren met en de ongevoelige (fok)dieren zonder ontheffing naar het slachthuis worden afgevoerd.
- **Fok.** De ongevoelige (fok)dieren en minimaal halfgevoelige fokooiën. Halfgevoelige fokrammen mogen dus niet worden aangehouden voor de fok. Halfgevoelige fokooiën mogen tijdens periode van ondertoezichtstelling met ontheffing naar een ander ondertoezichtstaand bedrijf worden afgevoerd. Alle ongevoelige fokdieren mogen zonder ontheffing vrij worden verhandeld. Echter van de afvoer van deze dieren dient achteraf wel melding te worden gemaakt bij het VIC (zie verder paragraaf 4.4.5).
- **Destructie.** De gevoelige (fok)dieren (zonder ARR-allel of met VRQ-allel).

Bovenstaande is verwerkt in een Beslisdiagram "Toekennen bestemming dieren op basis van genotype" (zie Bijlage II) achter in dit draaiboek. Voor de verdere uitwerking van de afvoer van dieren van een OTS bedrijf, zie paragraaf 4.4.

Uitvoering monstername

In overleg met de eigenaar en de bedrijfsdierenarts wordt door de Chef Veterinair een afspraak gemaakt voor het bemonsteren door de eigen bedrijfsdierenarts onder toezicht van de VWA van alle (fok)schapen waarvan het genotype niet bekend is. Het bezoek dient maximaal 7 dagen na het verzenden van de ondertoezichtstelling te worden gepland. Bij de monstername wordt gewerkt volgens de actuele VWA werkinstructies. De Chef de Bureau zorgt voor het verzenden van de opdrachtbevestiging voor monstername aan de bedrijfsdierenarts.

Het VIC levert, na inventarisatie door een VWA-ambtenaar, een I&R bloedtaplijst (elk met 72 posities) aan, om aan de hand van deze lijst de dieren bloed te tappen om zo misverstanden bij de uitslag van het NRL te voorkomen. Tijdens de monstername wordt gecontroleerd of elk nummer dat op het monsterbegeleidingsformulier wordt gezet, ook is vermeld op de door het VIC aangeleverde lijst. Deze lijst moet tijdens de monstername worden afgevinkt, zodat elk dier individueel wordt bemonsterd en onderscheid wordt gemaakt in schapen en lammeren.

Indien sprake is van een dubbel oornummer, wordt één van de dubbel gemerkte dieren hermerkt. Dit nummer wordt volledig overgenomen op het monsterbegeleidingsformulier en dient direct na afloop door de eigenaar in zijn bedrijfsadministratie te worden vermeld. De VWA-dierenarts houdt toezicht op het bemonsteren van alle dieren en zorgt voor verzending van de genomen monsters (met de monsterbegeleidingsformulieren) voor onderzoek naar het NRL. Tevens zorgt hij of zij voor een sluitende administratieve verantwoording van de genomen monsters. Tijdens de monstername wordt gewerkt volgens de actuele VWA werkinstructies.

Beoordelen uitslag genotypering

Het NRL verzendt de uitslag van de genotypering per e-mail aan het VIC. Een afschrift van de door het NRL bepaalde uitslag wordt met een begeleidende brief door het VIC doorgezonden naar de eigenaar, zodat hij of zij een afschrift in zijn bedrijfsregister kan vastleggen. De uitslag van de genotypering wordt gebruikt om te beoordelen welke dieren moeten worden afgevoerd. Tevens wordt deze uitslag opgeslagen in de database en het archief op het VIC.

Afronden bezoek monstername

De VWA-dierenarts geeft voor het verlaten van het bedrijf een telefonische melding van alle bevindingen aan de medewerker van het VIC. De VWA-dierenarts vult deze bevindingen in op de PDA en/ of op de daarvoor bestemde formulieren. Vervolgens worden alle gegevens (het dossier) digitaal, per fax en per post verzonden naar de afdeling IMD t.a.v. de Chef Veterinair. Zie voor de te gebruiken werkinstructies en formulieren tijdens het bedrijfsbezoek Bijlage III in dit draaiboek.

4.3.4 Taxeren dieren

De gevoelige dieren die bij een positieve scrapie door de overheid worden overgenomen voor destructie, worden getaxeerd door een taxateur van Dienst Regelingen (DR).

Hoofdprincipes taxatie

Er gelden bij taxatie drie hoofdprincipes

1. Alleen die dieren worden vergoed waarvan is aangegeven dat deze, op het moment dat het besluit tot afvoer van de dieren werd genomen, aanwezig waren en bestemd voor overname.
2. De vaststelling van de waarde van deze dieren, moet een vaststelling van de actuele vervangingswaarde zijn. Dit kan een fok- of slachtwaarde zijn, waarbij ook het wel of niet drachtig zijn (en in welk stadium van de dracht) een rol kan spelen.
3. Tussen de taxatie en de overname mag niet meer dan 5 werkdagen zitten, anders dient de taxatie opnieuw te worden uitgevoerd.

Deze hoofdprincipes zijn ook van toepassing na uitstel van afvoer van gevoelige dieren (zie paragraaf 4.4.5).

Uitvoering taxatie

De Chef Veterinair maakt aan de hand van de inventarisatie en uitslagenlijst van de genotypering bij schapen een overzicht van de dieren die voor overname in aanmerking komen. De VWA-ambtenaar en de eigenaar krijgen ook een overzicht van de te ruimen dieren. De Chef Veterinair zorgt vervolgens voor het maken van een afspraak met de eigenaar voor de overname van deze dieren. Er wordt een taxateur aangewezen die binnen 5 werkdagen voor overname van de dieren deze op vervangingswaarde taxeert. De taxateur wordt hierbij voor de administratie bijgestaan door een VWA-ambtenaar, die toezicht houdt op het correcte verloop van de procedure. Mocht de eigenaar de datum van overname willen vervroegen, dan dient hij hiervoor contact op te nemen met het VIC. Het VIC zal dan proberen de datum in wederzijds overleg te verplaatsen.

De taxatieformulieren worden door de taxateur meegenomen naar het bedrijfsbezoek. Ze worden ingevuld en vervolgens voor akkoord ondertekend door de taxateur en de eigenaar. De VWA-ambtenaar gecontroleerd de ingevulde formulieren op volledigheid. De formulieren worden vervolgens opgedeeld in een rose doorslag, die bestemd is voor de eigenaar. Een blauwe doorslag bestemd voor de taxateur. Het witte origineel (de voorkant) en de gele doorslag worden door de VWA-ambtenaar per fax en per post opgestuurd naar het VIC. Het VIC stuurt het witte origineel door naar DR en zorgt ervoor dat de gele doorslag in het bedrijfsdossier wordt opgenomen. Tijdens de taxatie wordt gewerkt volgens de actuele VWA werkinstructies.

Afronden taxatiebezoek

De VWA-ambtenaar geeft voor het verlaten van het bedrijf een telefonische melding van alle bevindingen aan de medewerker van het VIC. De VWA-ambtenaar vult deze bevindingen in op de PDA en/ of op de daarvoor bestemde formulieren. Vervolgens worden alle gegevens (het dossier) digitaal, per fax en per post verzonden naar de afdeling IMD t.a.v. de Chef Veterinair. Zie voor de te gebruiken werkinstructies en formulieren tijdens het bedrijfsbezoek Bijlage III in dit draaiboek.

H 4.4 Afvoeren dieren (inclusief uitstelmogelijkheden)

4.4.1 Inleiding

Indien een bedrijf besmet is verklaard en daarmee onder toezicht staat, worden alle geiten en de gevoelige schapen afgevoerd ter destructie. Voor de afvoer van deze dieren kan in sommige gevallen uitstel worden aangevraagd en verleend.

De ongevoelige en halfgevoelige dieren worden in principe aangehouden (voor fok of slacht). Echter ook deze dieren kunnen onder bepaalde voorwaarden tijdens de periode van ondertoezichtstelling (OTS) worden afgevoerd. De voorwaarden waaronder dit toegestaan is, worden in deze paragraaf verder toegelicht.

4.4.2 Afvoer gevoelige dieren

De afvoer van gevoelige (fok)dieren gebeurt in principe zo snel mogelijk. Na de afvoer van de gevoelige dieren gaat de periode onder toezicht van twee jaar in. Bij de afvoer vanaf het bedrijf van de gevoelige dieren is toezicht van de VWA aanwezig.

Uitvoering

Het VIC, de Chef Veterinair, controleert aan de hand van de I&R lijst, welke dieren gevoelig zijn en afgevoerd dienen te worden. Deze I&R lijst met dieren wordt gestuurd aan de VWA-ambtenaar die toezicht houdt op de afvoer van de gevoelige dieren. Het VIC wijst een slachthuis aan, waar de dieren gedood en vervolgens ter destructie worden bestemd. Er wordt een afspraak gemaakt met onder andere een transporteur, de eigenaar, de destructor, de afvalverwerker en de VWA-ambtenaar (en de VWA-regio) voor de afvoer van de over te nemen gevoelige dieren. Het VIC licht alle betrokken partijen in en zorgt voor het maken van de afspraken met de externe partijen. De gemaakte afspraken worden door het VIC (de Chef de Bureau) middels standaard opdrachtbevestigingen bevestigd en verwerkt.

Op het bedrijf

De VWA-dierenarts doet op het bedrijf een overeenstemmingscontrole tussen de lijst van af te voeren gevoelige dieren afkomstig van het VIC en de dieren die op de veewagen worden geladen. Er wordt ook altijd gecontroleerd of alle dieren die worden afgevoerd ook daadwerkelijk getaxeerd zijn. Tevens zorgt hij voor de verzegeling van de veewagen(s). Er wordt een Begeleidingsformulier ingevuld (alleen deel A) per geladen veewagen. De VWA-ambtenaar neemt de gele doordruk mee en verstuurt (faxt) deze naar het VIC. De rest van het Begeleidingsformulier gaat mee met de veewagen naar het slachthuis.

Daarnaast ziet hij tijdens het uitdrijven en laden van de dieren toe op het dierenwelzijn. Mogelijk aanwezige hoogdrachtige dieren mogen niet worden afgevoerd en dienen op het bedrijf te worden gedood, indien er geen uitstel is verleend (zie paragraaf 4.4.3). Bij het bedrijfsbezoek worden eventueel nog extra hulpkrachten (VWA-ambtenaren of externen) aangewezen om te helpen bij het drijven en laden van de dieren.

Op het slachthuis

De officiële VWA-dierenarts, belast met het toezicht op de slacht van de dieren doet een overeenstemmingscontrole tussen de I&R lijst van het VIC en de dieren die op het slachthuis worden uitgeladen. Hij of zij controleert daarmee of alle opgegeven gevoelige dieren zijn afgevoerd. Hij vult deel B van het Begeleidingsformulier in en het ontvangende bedrijf (het slachthuis) vult deel C in. Het formulier wordt door de partijen ondertekend. De VWA-dierenarts houdt zelf de rose doordruk. Hij stuurt het origineel (per fax) en per post naar het VIC. De blauwe doordruk geeft hij aan de vervoerder en de groene aan het slachthuis.

Tevens moeten na het doden van de dieren voldoende monsters voor de monitoring op scrapie worden genomen. Deze aantallen staan vermeld in de actuele werkinstructies die worden gebruikt bij bedrijfsbezoeken op scrapie besmette bedrijven. Vervolgens worden de kadavers verzonden naar de destructor. Hiertoe wordt een tweede Begeleidingsformulier (alleen deel A) ingevuld. De VWA-dierenarts houdt zelf de gele doordruk en stuurt deze naar het VIC. De rest van het formulier gaat mee met de destructiewagen.

Bij de destructor

Bij de destructor wordt het Begeleidingsformulier verder ingevuld (deel B door de VWA-ambtenaar en deel C door de destructor) en worden de doorslagen weer verdeeld over de verschillende partijen. Het witte origineel wordt opgestuurd naar het VIC (en gefaxt), de rose is voor de VWA-ambtenaar zelf, de blauwe is voor de vervoerder en de groene voor de destructor.

De Chef de Veterinair controleert ten slotte aan de hand van het dossier of alle dieren van het bedrijf zijn verwijderd. De periode van ondertoezichtstelling gaat in op het moment dat het laatste gevoelige fokdier van het bedrijf is verwijderd. De eigenaar ontvangt hierover een brief.

Bedrijfssoort

Op een geitenbedrijf worden alle dieren overgenomen, omdat alle geiten worden beschouwd gevoelig te zijn voor scrapie. De op het bedrijf geboren nakomelingen die elders worden gehouden worden getraceerd, overgenomen en ter destructie aangeboden. Daarnaast worden alle geiten die de afgelopen 12 maanden zijn afgevoerd van het bedrijf na tracing ook overgenomen.

Op een schapenbedrijf worden alleen de (aantoonbaar) gevoelige dieren, dieren zonder ARR-allel of mét VRQ-allel overgenomen voor destructie.

Op een gemengd bedrijf worden in principe alle gevoelige dieren overgenomen, tenzij er een aantoonbare epidemiologische scheiding is tussen de geiten en schapenpopulatie. Dan hoeven alleen alle geiten en de gevoelige schapen ter destructie te worden overgenomen.

Afronding

De VWA-dierenarts geeft voor het verlaten van het bedrijf een telefonische melding van alle gegevens aan de medewerker van het VIC. De VWA-ambtenaar vult deze bevindingen in op de PDA en/ of op de daarvoor bestemde formulieren. Vervolgens worden alle gegevens (het dossier) digitaal, per fax en per post verzonden naar de afdeling IMD t.a.v. de Chef Veterinair. Zie voor de te gebruiken werkinstructies en formulieren tijdens het bedrijfsbezoek Bijlage III in dit draaiboek.

4.4.3 Uitstellen afvoer gevoelige dieren

Er is voor de eigenaar een mogelijkheid om uitstel van afvoer van de gevoelige dieren aan te vragen. De periode van de ondertoezichtstelling (OTS) loopt tot twee jaar na de afvoer van het laatste gevoelige fokdier van het bedrijf. Het uitstellen van de afvoer van de gevoelige dieren kan dus zorgen voor een verlenging van de periode van de onder toezichtstelling.

Aanvraag uitstel

Nadat de uitslag van de genotypering via het NRL binnen is gekomen bij het VIC, geeft het VIC deze uitslag per brief door aan de eigenaar. In deze brief worden de voorwaarden voor uitstel en de gevolgen (onder andere met het oog op kosten en mogelijk verlengde OTS) toegelicht. Indien de eigenaar gebruik wil maken van de mogelijkheid tot uitstel, neemt hij hierover contact op met het VIC.

De eigenaar geeft aan voor welke dieren hij uitstel aan wil vragen. De Chef Veterinair controleert of de op de aanvraag van uitstel vermelde dieren overeenstemmen met de inventarisatie (I&R lijst) van het bedrijf. Hij controleert tevens steekproefsgewijs of de geregistreerde uitslag overeenkomt met de uitslag van de genotypering die door het NRL is uitgevoerd.

Redenen tot uitstel

- **Bedreigd of kwetsbaar ras**

Als het een bedreigd ras of een ras met weinig ARR-allelen betreft, is in de TSE Verordening de mogelijkheid geschapen om de regels voor de afvoer van dergelijke rassen te versoepelen. De destructie van de betreffende dieren kan tot maximaal 5 fokjaren worden uitgesteld.

- **Drachtige dieren**

Als het halfgevoelige hoogdrachtige oaien betreft, die gedekt zijn door een ram met onbekende dan wel (half)gevoelige status. Het betreft hier strikt genomen geen uitstel, aangezien halfgevoelige schapen niet geslacht hoeven te worden. Echter de nakomelingen komen wellicht wel voor destructie in aanmerking, indien zij gevoelig blijken te zijn. Er dient daarom een tweede bloedtap ronde voor deze nakomelingen te worden gedaan, zodat ook van deze dieren de genetische gevoeligheid kan worden bepaald.

Ook kan het zijn dat gevoelige drachtige oaien (met uitzondering van dieren met een VRQ-allel) gedekt zijn door ongevoelige ram (ARR/ARR). Hieruit zullen halfgevoelige lammeren worden geboren, die niet geslacht hoeven te worden. De afvoer van de hoogdrachtige gevoelige oaien mag dan worden uitgesteld, behalve als het fokooien met een VRQ-allel betreft. Voor deze dieren is geen uitstel mogelijk, aangezien er juist tijdens de partus meer kans is op verspreiding van besmettelijke prionen.

- **Voorkomen welzijnsproblemen**

In het geval gevoelige oaien, halfgevoelige lammeren zogen, kan uitstel worden verleend voor deze gevoelige oaien, zodat zij hun lammeren kunnen blijven zogen. De eigenaar geeft het tijdstip van spenen door aan het VIC. Tevens kan voor de hoogdrachtige gevoelige oaien (zonder VRQ-allel) uitstel van afvoer worden verleend, omdat het transport van deze hoogdrachtige oaien niet is toegestaan. Echter de hoogdrachtige oaien met VRQ-allel zullen niet voor uitstel in aanmerking komen en dienen op het bedrijf te worden gedood.

Afvoer na uitstelperiode

De eigenaar meldt, binnen de geldende uitstelperiode, bereid te zijn de gevoelige dieren af te laten voeren voor destructie. Alle aangewezen gevoelige dieren op het bedrijf zullen op die datum worden afgevoerd.

Indien de eigenaar zich niet binnen de geldende uitstelperiode meldt bij de VWA wordt een afspraak gemaakt met de eigenaar om de dieren alsnog voor het aflopen van de uitstelperiode te laten afvoeren voor destructie. De eigenaar geeft aan het VIC zijn of haar instemming voor de afvoer van alle gevoelige dieren. Hierbij zal de procedure zoals hierboven beschreven verder worden gevolgd.

De periode van de ondertoezichtstelling loopt tot twee jaar na de afvoer van alle gevoelige dieren van een besmet bedrijf. Het uitstel van de afvoer van de gevoelige dieren zorgt dan ook voor een verlenging van de periode van ondertoezichtstelling. Dit geldt niet voor (gevoelige) geiten die zijn aangevoerd in verband met de herbevolking van een bedrijf.

4.4.4 Afvoer halfgevoelige schapen

Afvoer van halfgevoelige dieren (dieren met slechts één ARR-allel en geen VRQ-allel) vanaf een bedrijf onder toezicht is slechts toegestaan met ontheffing die wordt aangevraagd bij het VIC. Deze ontheffing kan worden verleend voor slachtdieren en voor fokdieren. Ook tijdens een eventueel toegekende uitstelperiode kunnen onder bepaalde voorwaarden halfgevoelige dieren worden afgevoerd.

Slachtdieren

Het betreft dan slachtlammeren of oudere dieren (fok- en gebruiksdieren) zonder klinische verschijnselen van scrapie. Deze dieren kunnen zowel voor het binnenland als voor de export worden afgevoerd naar een slachthuis.

De eigenaar dient een verzoek in voor ontheffing voor de afvoer naar het slachthuis. Op de aanvraag moet worden aangegeven: de transportdatum, welke dieren (individuele identificatienummers) afgevoerd worden en het slachthuis van bestemming. Dit formulier wordt per fax verzonden naar het VIC.

De Chef Veterinair van het VIC controleert of de dieren op de aanvraag voor ontheffing in aanmerking komen. Hij doet dit aan de hand van de actuele I&R-lijst met de genotype-uitslagen. De dieren moeten minimaal halfgevoelig (zonder VRQ-allel) zijn. Tevens controleert hij de aanvraag op volledigheid en juistheid. Vervolgens stuurt hij binnen drie werkdagen een afwijzing of een ontheffing naar de eigenaar.

- **Binnenland**

In principe wordt bij de afvoer in het binnenland een overstemmingscontrole gedaan door het VIC, tussen de dieren op het ontheffingsformulier en de dieren op de actuele I&R-lijst. Echter indien de Chef Veterinair het noodzakelijk acht, wordt een VWA-ambtenaar aangewezen om een fysieke overeenstemmingscontrole uit te voeren tussen de actuele I&R-lijst en de te laden dieren. Tevens zorgt hij of zij dan voor het verzegelen van het vervoermiddel, het tekenen van het ontheffingsformulier en het meezenden van een exemplaar (de gele doorslag) op transport. Er wordt een doorslag (groen) van de verzending aan het VIC verzonden en een doorslag (rose) blijft bij de eigenaar van de afgevoerde dieren, die hij vervolgens opneemt in zijn bedrijfsadministratie.

Het VIC informeert zowel de regio van afvoer als de regio waar het slachthuis van bestemming ligt, over de verleende ontheffing.

De VWA-ambtenaar op het slachthuis geeft een doorslag (blauw) van het ontheffingsformulier aan de eigenaar van het slachthuis en stuurt het ingevulde witte voorblad van de ontheffing (per fax) en per post met een paraaf terug aan het VIC, waarmee een bestemmingscontrole is uitgevoerd en de bestemming is geborgd.

Indien het een noodslachting betreft, moet het desbetreffende dier door de eigen bedrijfsdierenarts ter plekke gedood worden. Het dier wordt daarna, indien het ouder is dan 18 maanden, aangemeld bij Nationaal Referentie Laboratorium (NRL). En worden er monsters genomen voor scrapie-onderzoek. Het kadaver wordt voor destructie opgehaald.

- **Export**

Bij de afvoer voor export zorgt de VWA-ambtenaar voor een fysieke overeenstemmingscontrole tussen de actuele I&R-lijst en de te laden dieren.

Er moet duidelijk op het certificaat worden aangegeven dat het hier halfgevoelige dieren van een besmet bedrijf betreft die ter slacht worden afgevoerd. De export mag dus niet via een exportverzamelplaats verlopen. Er wordt een kopie van het ontheffingsformulier aan de eigenaar gegeven.

Tevens worden het originele ontheffingsformulier en een kopie van het certificaat gefaxt en verzonden naar het VIC.

Fokdieren

Dieren bestemd voor fokdoeleinden mogen enkel worden afgevoerd naar een ander, eveneens onder toezicht staand (OTS) bedrijf. De eigenaar verzoekt om ontheffing voor de levende afvoer. Op de aanvraag voor ontheffing moet worden aangegeven: transportdatum, welke dieren (individuele identificatienummers) afgevoerd worden en het bedrijf van bestemming. Dit formulier wordt per fax verzonden naar het VIC. De eigenaar zorgt voor het meezenden van het ontheffingsformulier met het transport en bewaart een getekend doordrukformulier in zijn bedrijfsadministratie.

De Chef Veterinair van het VIC controleert of beide betrokken bedrijven onder toezicht staan. Hij controleert ook of de dieren op de aanvraag voor ontheffing volgens de actuele stallijst allemaal minimaal halfgevoelig zijn (aan de hand van de uitslagen van genotypering). De aanvraag wordt verder gecontroleerd op volledigheid en juistheid. Vervolgens stuurt hij binnen drie werkdagen een afwijzing of een ontheffing naar de eigenaar. Indien de Chef Veterinair het noodzakelijk acht, wordt een VWA-ambtenaar aangewezen om een fysieke overeenstemmingscontrole uit te voeren tussen de actuele I&R lijst en de te laden dieren. Hij informeert zowel de regio van afvoer als de regio waar het bedrijf van bestemming ligt over de verleende ontheffing.

Verlies oormerk

Schapen die hun oormerk kwijtraken na afvoer van alle gevoelige dieren en daarom een nieuw oornummer krijgen, worden automatisch bestempeld als halfgevoelig. Deze dieren mogen uitsluitend worden afgevoerd voor de slacht. Voor doorverkoop naar een ander bedrijf moet genotypering worden gedaan, op kosten van de eigenaar.

Afvoer tijdens uitstelperiode

Bij afvoer van halfgevoelige dieren op bedrijven waar nog gevoelige dieren aanwezig zijn, dienen alle afgevoerde dieren gecontroleerd te worden op hun (on-) gevoeligheid voor scrapie. Naast een ontheffing dient een lijst met identificatienummers inclusief hun genetische status te worden toegevoegd en door de eigenaar te worden bewaard.

Het VIC controleert de genetische gevoeligheid van de af te voeren dieren en stuurt deze I&R lijst (met genotyperingen) inclusief de ontheffing voor afvoer naar de eigenaar. Hij informeert zowel de regio van afvoer als de regio waar het slachthuis van bestemming ligt over de verleende ontheffing en de toegevoegde I&R lijst.

4.4.5 Afvoeren ongevoelige schapen

Tijdens de periode van ondertoezichtstelling kunnen ongevoelige dieren worden afgevoerd vanaf het OTS bedrijf. Een voorwaarde van het afvoeren van ongevoelige dieren tijdens de ondertoezichtstelling is dat het genotype ARR/ARR is.

Genotype ARR/ARR

Een bewijs voor dit genotype is:

- Een laboratoriumuitslag van een erkend laboratorium of
- Een recente scrapievrij verklaring voor dit bedrijf van de GD. Deze verklaring betreft de status 10 van het scrapieprogramma van de GD en is gelijk aan de Europese Status I; dit betreft een koppel waar uitsluitend ARR/ARR schapen voorkomen en waar uitsluitend ARR/ARR rammen en ooien worden ingezet voor de fokkerij (Verordening 999/2001/EG).

Deze ongevoelige dieren mogen, indien zij voldoen aan de eisen volgens de Verordening (EG) 999/2001, ook voor fokdoeleinden afgevoerd en vrij verhandeld worden tussen de verschillende lidstaten.

Uitvoering

De eigenaar hoeft in dit geval vooraf geen toestemming te vragen (dus ontheffing niet noodzakelijk). Hij kan de afvoer achteraf (binnen vier werkdagen) melden bij het VIC. Hierbij moet worden aangegeven: de transportdatum, welke dieren (individuele identificatienummers) afgevoerd zijn en wat het bedrijf van bestemming was. Deze gegevens worden schriftelijk (per fax, e-mail of post) verzonden naar het VIC. Tevens voert hij de mutaties in zijn kudde door in zijn bedrijfsadministratie.

Het VIC controleert of de dieren volgens de actuele I&R lijst allemaal ongevoelig zijn (aan de hand van de uitslagen van genotypering). Indien het VIC (de Chef Veterinair) het noodzakelijk acht, wordt een VWA-ambtenaar aangewezen om een fysieke controle uit te voeren op het bedrijf om de aangegeven afvoer te controleren. Het VIC zorgt na uitvoering van deze controle, dat een brief aan de eigenaar van de dieren wordt verzonden, waarop de individuele levensnummers van de af te voeren dieren inclusief de bestemming staan vermeld.

Afvoer tijdens uitstelperiode

Ongevoelige dieren mogen tijdens de periode van uitstel worden afgevoerd. Hiervoor geldt de procedure zoals beschreven onder "Afvoer ongevoelige schapen".

H 4.5 Specifieke maatregelen geitenbedrijf

4.5.1 Inleiding

Bij geitenbedrijven kan de genetische gevoeligheid (nog) niet worden bepaald met behulp van bloedonderzoek. Alle dieren worden daarom, indien er geen uitstel wordt verleend, afgevoerd voor destructie. Vervolgens worden de volgende maatregelen uitgevoerd: reiniging en ontsmetting (R&O) en herbevolking van het bedrijf. Tijdens de bedrijfsbezoeken door de VWA wordt gewerkt volgens de actuele VWA werkinstructies. Zie voor de werkinstructies en formulieren tijdens een bedrijfsbezoek Bijlage III in dit draaiboek.

4.5.2 Reinigen en ontsmetten (R&O)

De R&O van het bedrijf bestaat uit een aantal stappen, waarbij verschillende partijen een rol kunnen spelen.

Verwijderen en afvoeren van afval

Het verwijderen van het afval inclusief de mest uit de stallen wordt uitgevoerd door de eigenaar. De VWA, het VIC, stelt containers beschikbaar voor het verzamelen van dit afval en verzorgt hiervoor de opdrachtbevestigingen. Het afvoeren (wellicht in meerder fases) van de containers naar het afvalverwerkingsbedrijf (de afvalverbrander) gebeurt onder toezicht van de VWA. Hierbij wordt per zending een Begeleidingsformulier ingevuld, zodat de afvoer van het afval geborgd is.

Reinigen stallen en controle schoonmelding

De eigenaar zorgt vervolgens voor het volledig reinigen van alle vertrekken waarin de dieren hebben verbleven en meldt het bedrijf vervolgens schoon bij het VIC, de Chef Veterinair. Deze schoonmelding wordt gecontroleerd door een VWA-ambtenaar. Het verslag van het bezoek wordt ingevuld en samen met de rest van het dossier (digitaal en/ of op papier) verstuurd naar het VIC.

Eerste ontsmetting

Na een goedgekeurde schoonmelding worden de dierverslijven onder toezicht van de VWA door een daartoe aangewezen ontsmettingsbedrijf voor de eerste keer ontsmet met 2% Na-hypochloriet of 1-2M NaOH. Het VIC zorgt voor het inplannen van deze eerste ontsmetting. Tevens wordt gezorgd voor het versturen en archiveren van de opdrachtbevestiging aan de ontsmettingsdienst. Een verslag van deze eerste ontsmetting wordt samen met de rest van het dossier (digitaal en/ of op papier) door de VWA-ambtenaar verzonden naar het VIC.

Tweede ontsmetting en schoonverklaring

Zeven dagen na de eerste ontsmetting wordt het bedrijf voor de tweede maal ontsmet door een ontsmettingsbedrijf, wederom onder toezicht van de VWA. Het VIC zorgt voor het inplannen van deze tweede ontsmetting en het versturen en archiveren van de opdrachtbevestiging aan de ontsmettingsdienst. De VWA-ambtenaar houdt toezicht op de tweede ontsmetting en vult een verslag van de tweede ontsmetting in. Dit verslag en de rest van het dossier (digitaal en/ of op papier) wordt verzonden naar het VIC.

Het VIC stelt na de tweede ontsmetting de schoonverklaring op, verstuurt deze naar de eigenaar en draagt zorg voor de archivering van deze gegevens. Na ontvangst van de schoonverklaring kan de eigenaar zijn bedrijf gaan herbevolken.

4.5.3 Herbevolken

Herbevolken met nieuwe geiten is toegestaan mits:

- Op gemengde bedrijven alle gevoelige schapen zijn verwijderd.
- Alle dierverslijven na ruiming grondig zijn gereinigd, tweemaal ontsmet en de schoonverklaring door de eigenaar is ontvangen.
- Er verscherpt toezicht op scrapie plaatsvindt, waaronder het testen van alle geiten ouder dan 18 maanden die aan het eind van hun productieve leven voor menselijke consumptie zijn geslacht, dan wel op het bedrijf zijn gestorven of gedood.

De eigenaar geeft aan het VIC door wanneer wordt begonnen met de herbevolking. De datum van herbevolking wordt geregistreerd in de database. De controlebezoeken kunnen nu met behulp van de database periodiek worden ingepland. De vervolgtermijn van onder toezichtstelling van 2 jaar is ingegaan vanaf de complete overname van de dieren van het besmette bedrijf.

H 4.6 Uitvoeren controlebezoeken (inclusief sanctioneren)

4.6.1 Inleiding

Op het betreffende bedrijf zal in eerste instantie getracht worden eenmaal per kwartaal een controle uit te voeren. Indien het bedrijf de 100% ARR-status heeft gerealiseerd, zal de frequentie van controlebezoeken tot éénmaal per zes maanden worden verlaagd.

Tijdens het controlebezoek kunnen de volgende werkzaamheden worden uitgevoerd:

- Inventarisatie van de koppel;
- Klinisch onderzoek van alle aanwezige schapen en geiten;
- Controle van de bedrijfsadministratie.

4.6.2 Taken

De Chef Veterinair van het VIC zorgt, in overleg met de Chef de Bureau en de planning in de regio, voor het tijdig laten verrichten van de controlebezoeken. Tevens zorgt hij ervoor dat de VWA-dierenarts voor aanvang van het bezoek de benodigde informatie krijgt via de PDA en via een e-mail. Daarbij ontvangt de VWA-dierenarts ook een actueel overzicht (I&R lijst) van de aanwezige oornummers op het bedrijf.

De Chef Veterinair controleert alle informatie die digitaal en schriftelijk is doorgestuurd door de VWA-dierenarts op volledigheid en neemt indien nodig vervolgmaatregelen.

De VWA-dierenarts ontvangt van het VIC via de PDA en via een e-mail de benodigde informatie voor het uitvoeren van het controlebezoek, inclusief een actueel overzicht van de op het bedrijf aanwezige oornummers. Hij of zij zorgt voor een complete set VWA formulieren voor het verrichten van het controlebezoek.

Taken van de VWA-dierenarts tijdens het controle bezoek:

- Verricht een klinisch onderzoek van alle aanwezige schapen en/of geiten. Ieder dier met klinische verschijnselen van scrapie, dat tijdens het bezoek wordt waargenomen, wordt onmiddellijk gemeld aan de Chef Veterinair. Het verdachte dier wordt dan overgenomen (getaxeerd) gedood en vervoert naar het Nationaal Referentie Laboratorium (NRL) voor nader onderzoek op scrapie;
- Controleert op de naleving van de individuele merking van ieder dier;
- Controleert op het enkel inzetten van 100% ARR/ ARR rammen voor het dekken;
- Controleert op een, op individueel dierniveau ingericht bedrijfsadministratie;
- Controleert op het vastleggen van alle gedane scrapie onderzoeken op het bedrijf;
- Controleert op het naleven van de regels omtrent de afvoer van halfgevoelige en ongevoelige dieren en registratie hiervan;
- Controleert op het aanmelden van kadavers ouder dan 18 maanden voor onderzoek op scrapie;
- Werkt de verkregen informatie uit en zorgt voor het invullen van de PDA en de formulieren;
- Neemt telefonisch contact op met de Piketmederwerker van het VIC en doet verslag van het controlebezoek;
- Verstuurde alle gegevens digitaal en schriftelijk naar het VIC.

4.6.3 Controlebezoeken tijdens uitstelperiode

Ook gedurende de periode van uitstel is de eigenaar al verplicht zorg te dragen voor volledige registratie van de I&R nummers inclusief genotypering op individueel dierniveau. De VWA dierenarts ziet tijdens de controlebezoeken toe op het uitvoeren van deze verplichting. Het niet naleven van deze verplichting leidt tot het intrekken van het verleende uitstel tot ruiming.

De Chef Veterinair zorgt voor verzending van de actuele I&R lijst naar de VWA-dierenarts. Tevens wordt overige informatie aangaande eerdere bezoeken via de PDA of via een e-mail verzonden naar de VWA-dierenarts.

De VWA-dierenarts zorgt als voorbereiding op het controlebezoek dat hij alle benodigde gegevens heeft ontvangen van het VIC. Deze gegevens neemt hij mee naar het bedrijf. Hij dient te controleren dat er overeenstemming is tussen de (gevoelige) dieren vermeld op de actuele I&R lijst en de dieren die fysiek aanwezig zijn op het bedrijf. Daarnaast wordt ook gelet op klinische verschijnselen en wordt de bedrijfsadministratie gecontroleerd.

4.6.4 Sancties

Indien naar aanleiding van een controlebezoek het vermoeden bestaat, dat de eigenaar zich niet heeft gehouden aan de beperkende maatregelen en verplichtingen die zijn opgelegd, dient op het bedrijf nader onderzoek te worden verricht naar de aard en de omvang van de geconstateerde onregelmatigheden.

Het niet naleven van de beperkende maatregelen heeft het inschakelen van de AID tot gevolg. Indien sprake is van ernstige tekortkomingen in de bedrijfsadministratie of er worden andere ernstige overtredingen geconstateerd, dan kan de duur van de ondertoezichtstelling worden verlengd.

De Chef Veterinair van het VIC schakelt de AID in indien niet voldaan is aan de beperkende maatregelen die staan in de brief waarmee het bedrijf besmet verklaard en onder toezicht gesteld is. Hij archiveert de melding en vraagt om een schriftelijke terugkoppeling van de genomen maatregelen door de AID. Vervolgens wordt beoordeeld of de termijn van ondertoezichtstelling moet worden aangepast. Dit besluit wordt vastgelegd en gearchiveerd.

De Chef de Bureau wordt op de hoogte gebracht van het besluit tot eventuele verlenging van de onder toezichtstelling, zodat de verlenging kan worden vastgelegd in de database en schriftelijk doorgegeven aan de eigenaar.

Hoofdstuk 5 Opheffen ondertoezichtstelling

H 5.1 Inleiding

Nadat alle gevoelige dieren van het besmette bedrijf zijn overgenomen, wordt het bedrijf minimaal twee jaar onder toezicht gesteld. Twee jaar na de (partiële) overname kan de ondertoezichtstelling worden opgeheven, mits geen onregelmatigheden worden geconstateerd tijdens de controlebezoeken en geen scrapie meer is vastgesteld. Deze periode van ondertoezichtstelling kan pas worden opgeheven als is voldaan aan een aantal voorwaarden.

H 5.2 Opheffen ondertoezichtstelling

5.2.1 Inleiding

De ondertoezichtstelling wordt opgeheven als gedurende deze twee jaar geen nieuwe gevallen van scrapie worden geconstateerd, er tijdens de uitgevoerde controlebezoeken en bij het afsluitende administratieve controlebezoek geen onregelmatigheden worden aangetoond.

5.2.2 Beoordeling bedrijven

De database met besmet verklaarde bedrijven onder toezicht wordt wekelijks geopend voor een beoordeling en controle van de data. Er wordt gecontroleerd of er bedrijven zijn die in aanmerking komen voor opheffing van de onder toezichtstelling. Waar nodig worden de gegevens bijgewerkt.

De Chef Veterinair controleert of het bedrijf tijdens de ondertoezichtstelling heeft voldaan aan alle verplichtingen en de beperkende maatregelen.

Vervolgens stuurt hij een VWA-ambtenaar naar het bedrijf om de laatste afsluitende administratieve controle uit te voeren. Is het resultaat van dit bezoek positief (dus geen onregelmatigheden aangetoond) dan wordt de regio in kennis gesteld van het opheffen van de besmetverklaring en onder toezichtstelling. Hij informeert de Directeur Dienst Uitvoering (DU), de Hoofdinspecteur VDD en het Hoofd van de afdeling IMD over het opheffen van de besmetverklaring en ondertoezichtstelling. Het Hoofd van de afdeling IMD of de Chef de Bureau licht het besluit tot opheffing van de ondertoezichtstelling toe bij de Hoofdinspecteur VDD en de Directeur Dienst Uitvoering.

De Chef de Bureau zorgt voor het versturen van de door de daartoe gemandateerde ambtenaar getekende brieven met opheffing van de besmetverklaring en ondertoezichtstelling aan de Burgemeester van de gemeente waarin het bedrijf is gelegen, de eigenaar, Directeur Dienst Uitvoering, Hoofd Afdeling IMD en de Hoofdinspecteur VDD. Een kopie van deze brieven blijft in het dossier in het VIC. De Hoofdinspecteur VDD informeert via de VD het ministerie van LNV.

Het VIC controleert of er een compleet dossier is en zorgt voor het afleggen van het dossier. Het dossier wordt bewaard in een centraal archief. Hiermee is de ondertoezichtstelling opgeheven.

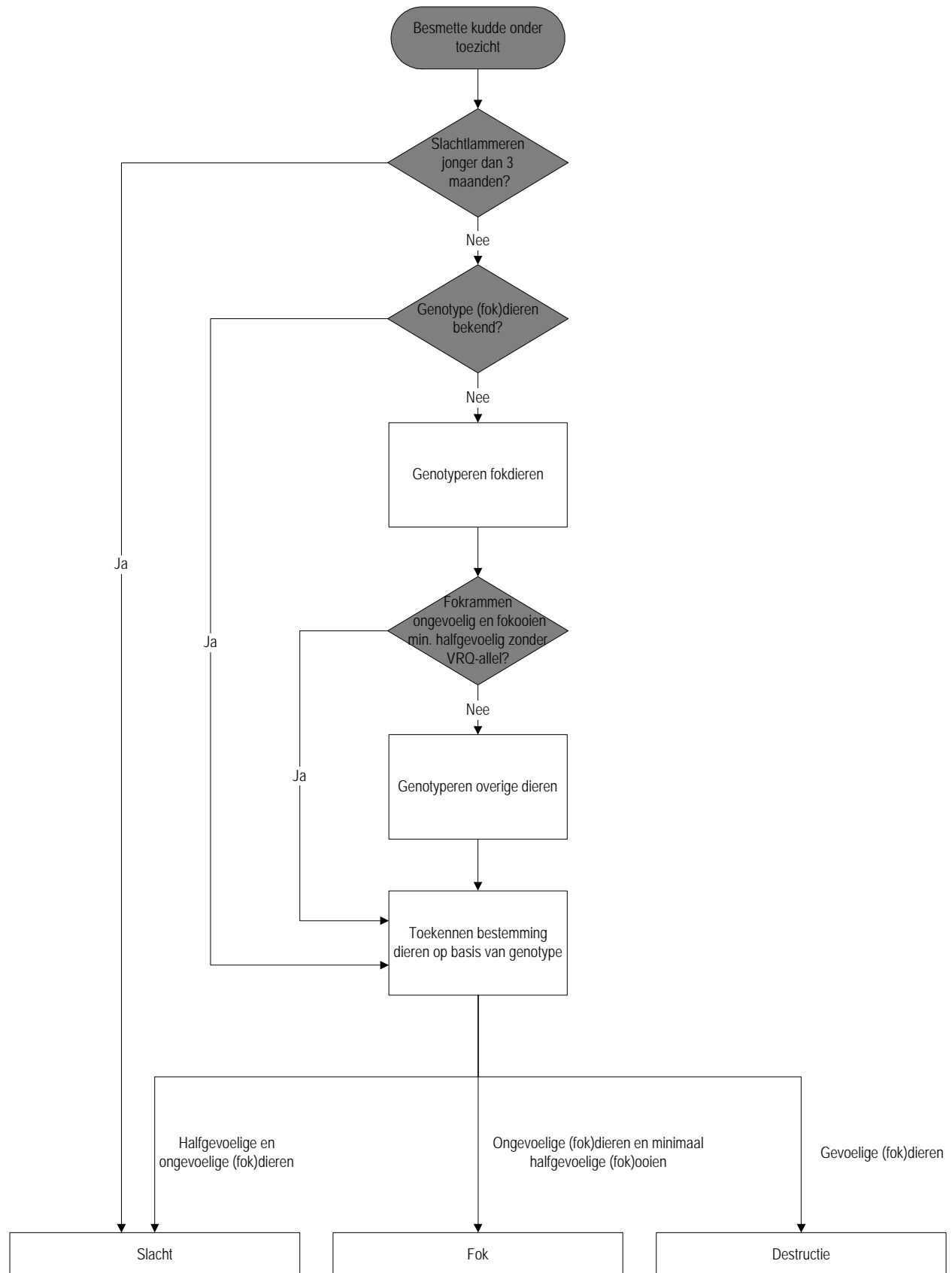
Bijlagen

Bijlage I Lijst met afkortingen

AID	Algemene Inspectiedienst
ARR	Alanine, Arginine, Arginine
BSE	Bovine Spongiforme Encephalopathie
CJD	Creutzfeldt-Jacob-disease
CWA	Chronic wasting disease
CVI	Centraal Veterinair Instituut
CZS	Centraal Zenuwstelsel
DDB	Diergezondheid en Dierziektebestrijding
DU	Dienst Uitvoering
DZD	Dierziektedeskundige
EG	Europese Gemeenschap
FOR	Formulier
FSE	Feline Spongiforme Encephalopathie
GD	Gezondheidsdienst voor Dieren (Gezonde Dieren)
GPS	Globaal Processchema
GWWD	Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren
H	Histidine
IMD	Incidentmanagement, Meldkamer en Dierziektebestrijding
IDR	Individuele Dier Registratie (GD)
I&R	Identificatie en Registratie (LNV)
KDO	Kennis Domein Overleg
KVP	Klassieke Varkenspest
LNV	Landbouw van Natuur en Voedselveiligheid
MKZ	Mond en Klauwzeer
NRL	Nationaal Referentie Laboratorium
OTS	Ondertoezichtstaand
PDA	Personal Digital Assistant
PM	Post mortem
PRO	Protocol
PrPC	Prioneiwit (gastheereigen eiwit)
PrPSc	Scrapie prion eiwit (infectieus eiwit)
PVE	Productschappen Vee, Vlees en Eieren
R&O	Reinigen & Ontsmetten
SCR	Scrapie
SRM	Specifiek Risicomateriaal
S&O	Signalering en Ontwikkeling
TME	Transmissible Mink Encephalopathie
TSE	Transmissible Spongiforme Encephalopathies
UBN	Uniek Bedrijfsnummer
VCJD	Variant van de ziekte van Creutzfeldt-Jakob
VD	Voedselkwaliteit en Diergezondheid
VDD	Veterinaire Volksgezondheid, Diergezondheid, Dierwelzijn, Diervoeder
VERD	Verdenkingen
VIC	VWA Incident en Crisiscentrum
VRQ	Valine, Arginine en Glutamine
VWA	Voedsel en Waren Autoriteit

Bijlage II Beslisdiagram Toekennen bestemming dieren op basis van genotype

In dit schema wordt het wel of niet genotypen van de (fok)dieren in een besmette kudde en de mogelijke bestemming van deze gevoelige, halfgevoelige of ongevoelige dieren weergegeven.

Bijlage III Overzicht werkinstructies en formulieren

Dit is een overzicht van de werkinstructies en formulieren die naast de Personal Digital Assistant (PDA) kunnen worden gebruikt tijdens de verschillende bedrijfsbezoeken aan een (mogelijk) besmet scrapie bedrijf. De werkinstructies en formulieren zijn digitaal beschikbaar via de VWA Intranet site. Op deze site zijn de actuele versies van deze documenten te raadplegen.

In de Werkinstructie Bedrijfsbezoeken scrapie (SCR PRO 1168) wordt aangegeven welke werkinstructies en formulieren bij de verschillende bedrijfsbezoeken in het kader van scrapie gebruikt kunnen worden. Hierbij moeten soms ook werkinstructies en formulieren uit het draaiboek Verdenkingen worden geraadpleegd of gebruikt. Dit draaiboek Verdenkingen is eveneens te vinden op het VWA intranet.

IMD Werkinstructies

<u>Code:</u>	<u>Naam:</u>
• SCR PRO 1168	Werkinstructie Bedrijfsbezoeken scrapie
• VERD PRO 1001	Werkinstructie Hygiëneregels bij bedrijfsbezoeken
• VERD PRO 1003	Werkinstructie Maken plattegrond
• VERD PRO 1004	Werkinstructie Tellen en rubriceren dieren
• VERD PRO 1008	Werkinstructie Monsterneming en identificatie
• VERD PRO 1158	Werkinstructie Verpakken monsters voor verzending

IMD Formulieren (en stickers)

<u>Code:</u>	<u>Naam:</u>
• VERD FOR 4001	Plattegrond
• VERD FOR 4006	Rapport bedrijfsbezoek
• VERD FOR 4206	Taxatieverslag VWA
• VERD FOR 4243	Vragenlijst verschijnselen scrapie
• VERD FOR 4253	Presentielijst
• SCR FOR 4060	Verslag controle schoonmelding geitenbedrijf
• SCR FOR 4062	Verslag controle ontsmetting geitenbedrijf
• SCR FOR 4202	Verslag afvoeren gevoelige dieren scrapie
• SCR FOR 4236	Verslag periodieke controlebezoeken scrapie
• SCR FOR 4237	Verslag controle op slachthuis scrapie
• SCR FOR 4238	Verslag traceringsbezoek scrapie
• SCR FOR 4256	Verslag controle I&R gegevens scrapie
• Geen nummer	Bestemming stickers
• Geen nummer	Sticker met gegevens VIC en dierziektedeskundige

VWA Doordrukformulieren en stickers algemeen

<u>Code:</u>	<u>Naam:</u>
• 101003	Monsterbegeleidingsformulier TSE monsters
• 402704	Begeleidingsformulier afvoer van vee en/of voorwerpen bestemd voor destructie
• 402719	Monsterbegeleidingsformulier basisgegevens
• 402720	Monsterbegeleidingsformulier bloedtaplijst
• 402742	Monsterbegeleidingsformulier overige materialen
• 402747	Barcode stickers
• 402753	Ontheffingsformulier (Besluit)
• 402756	Taxatieformulier slachthuis